דאס אידישע וואָרט
THE ISRAELITE PRESS

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

וועטער: ניט באשטימט

זון אויפגאנג — 4.21
זון אונטערגאנג — 8.41

די איינציקע אידישע צייטונג אין מעבר קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט

יעדן טאָג

Vol. 21, No. 157. Winnipeg, Monday, July 6, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג. מאנטאג כא׳ תמוז, תרצ״א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY JUL 13 1931

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY JUL 8 1931 FRIDAY JULY 3, 1931.

רעוויזיאָניסטן גרייט צו פאַרלאָזן קאָנגרעס אויב זייערע פאָרשלאָגן וועלן ניט אָנגענומען ווערן

שפּאַלטונג דראָעט דעם קאָנגרעס, אויב ער וואַרפט דורך פאָרשלאָג צוריקווייזן מאַקדאָנאַלדס בריוו און פאַרערונג פאַר א אידישער מערהייט אין ארץ ישראל — אב. גאָלדבערג שלאָגט פאַר פּראָגראַם פאַר אחדות. — אורי צבי גרינבערג אַטאַקירט און נחום גאָלדמאַן פאַרטיידיקט בריטישע רעגירונג

(ספּעציעלע טעלעגראַמע צו "דאס אידישע וואָרט" פון "איטא")

באזעל, יולי 5 (איטא). — אן אפיל צום טשין פראבאַט פון אימיגראציע. — האט קאָנגרעס, אויב די רעוויזיאָניסטישע פאַרשלאָגן זוכן אויסגעשריבן פון אַ אַנדערע גרופּע, אויפ׳ן באזיס פון פרייער אימיגראַציע און פרייען לאנד קויף אין עפנטלעכן געוואָרן פון אַר. גאָלדבערג, אין נאמען פון די אמעריקאנער ציוניסטן, ביי דער פרי־מאָרגנדיקער זיצונג פון׳ם קאָנגרעס היינט, נאָלדבערג האט קריטיקירט דר. וויצ׳מאַנס רעדע, ווי א רעדע פון איינעם וואס גיט זיך אונטער. ער האט אויך קריטיקירט די אַרבעטער גרופּע פאַר מאַכן דער פרעמד אייניקן דרוק אז זי הייסט נוט די בחרישע פאַלקס־טיק. ענגלאנד, האט ער געזאגט, האט פאַר די לעצטע צוויי יאָר אזוי געענדערט איר שטעלונג צו די אידן, אז ס׳איז זי שווער צו דערקענען. יעדער מאַל שייידט זי אָפּ אַן אנדער שטיקל פון די אידישע רעכט, אויפ דערפאַר זיינען די אידן געצוואונגען צו פאַרלירן צוטריט צו איר.

רבי מאיר בערלין, פירער פון די מזרחיס וועלכער האט געדרעט נאָך גאָלדבערגן, האט געזאגט, אז ער באַגרייסט דיי רעוויזיאָניסטן פאַר זייערע אַפּדרעטונגען פון עכטן ציוניזם.

צוויי איינדרוקספולע רעדעס, איינע קען אויף אייגע פאַר ענגלאנד, האבן באַצייכנט די זיצונג.

אורי־צבי גרינבערג, פאַלעסטינער רעוויזיאָניסט, האט ביטער אטאקירט די פאַלעסטינער רעגירונג און האט דערקלערט, אז א פאַנאַט אטמאספערע הערשט נאָך איצט אין ארץ־ישראל.

ער האט פאַרדאַכט די פאַלעסטינער עקזעקוטיווע פאַר פאַרשפּרייטן ניט באַרעכטיקטע באַריכטן וועגן דער לאַגע, און ער האט דערקלערט, אז דער ישוב אין נים פאַראַנטוואָרטלאַך פאַר די פאַרהאַנדלונגען מיט דער בריטישער רעגירונג און פאַר פרעמיער מאַקדאָנאַלדס בריוו. ווייל דער ישוב האט באַפרוט ניט געשיקט קיין דעלעגאַטן צו באַטייליקן זיך אין די פאַרהאַנדלונגען.

"ווען מיר וואָלטן אַרויסגעציינט אזויפיל גרייטקייט פאַר פרידלאַכער מיטאַרבעטער שאַפט מיט אַנדערע פעלקער, ווי מיר טו־ען בונגע די אראבער, און ווען מיר בריינגען אריין אזויפיל נעלט ווי מיר האבן אריינגעבראַכט קיין פאַלעסטינע, וואָלט פּויל אדער וועלכע ס׳איז אנדער לאנד זיכער געגעבן אונז מער זיכערקייט אין זייערע לענדער, ווי מיר האבן עס אין פאַלעסטינע פון קער רעגירונג און פון די אראבער״, — האט גרינבערג געזאגט.

דער צווייטער רעדנער איז געווען דר. נ. גאָלדמאַן ראַדיקאַלער ציוניסט, פון דייטשלאנד. ווידנדיק אין נאמען פון דער ציר־ניסטישער פאַליטישער קאָמיסיע, האט ער אנגענומען א פּראָ־בריטישע שטעלונג. האָ־ראַנטמענטירט קעגן ראַבינאָוויטש און האט אויפגעפאָדערט דעם קאָנגרעס אנצו־נעמען פרעמיער מאַקדאָנאַלדס בריוו. „עס וואָלט געווען א פאַטאַלער טעות פאַר אונז צוריקצוצוויין דעם בריוו״, — האט ער געזאגט, — „לאָמיר זעען, ווי דער בריוו וועט רעאַליזירט ווערן פון טעריע אין פּראַקטיק״.

— מיר האבן עס שוין געזאגט פון די נייע לאנד רעגולאַציעס אין פון דעם פאַק־טישן פּראַבאַט פון אימיגראַציע. — האט דער לאנד פאַר דער קאַפּאַציטע פון אלע גרופּן, אויפ׳ן באזיס פון פרייער אימיגראַציע און פרייען לאנד קויף אין עפנטלעכן געוואָרן פון אַר. גאָלדבערג, אין נאמען פון די אמעריקאנער ציוניסטן, ביי דער פרי־מאָרגנדיקער זיצונג פון׳ם קאָנגרעס היינט.

נאָלדבערג האט קריטיקירט דר. וויצ׳מאַנס רעדע, ווי א רעדע פון איינעם וואס גיט זיך אונטער. ער האט אויך קריטיקירט די אַרבעטער גרופּע פאַר מאַכן דער פרעמד אייניקן דרוק אז זי הייסט נוט די בחרישע פאַלקס־טיק. ענגלאנד, האט ער געזאגט, האט פאַר די לעצטע צוויי יאָר אזוי געענדערט איר שטעלונג צו די אידן, אז ס׳איז זי שווער צו דערקענען. יעדעס מאָל שייידט זי אָפּ אַן אנדער שטיקל פון די אידישע רעכט, און דערפאַר זיינען די אידן געצוואונגען צו פאַרלירן צוטריט צו איר.

רבי מאיר בערלין, פירער פון די מזרחיס וועלכער האט געדרעט נאָך גאָלדבערגן, האט געזאגט, אז ער באַגרייסט דיי רעוויזיאָניסטן פאַר זייערע אַפּדרעטונגען פון עכטן ציוניזם.

דר. ל. נ. מאַלאָוויץ, פון מיין סטרים, האט געזאגט, אז ער באַגרייסט דיי אידישע אַרבעטער פון מיין סטרים, אין באַגרייסונג פון דיי אַרבעטער אין אנדערע לאנדער, אין נאמען פון אַ אידישע אָרגאַניזאַציע, אין נאמען פון אַ אידישע אַרבעטער אָרגאַניזאַציע, אין נאמען פון אַ אידישע אַרבעטער אָרגאַניזאַציע, אין נאמען פון אַ אידישע אַרבעטער אָרגאַניזאַציע.

דר. גאָלדמאַנס רעדע איז אויך אויבער־צייגריכן געוואָרן אייניקע מאָל פון דר. ה. שטריקער און מאיר נראָסמאַן.

רעוויזיאָניסטן ווילן ניט בערל לאָקער פאַר פאַרזיצער

דער "פערמאַנענט אויסשוס" (קאָמיטע אַף דזי האוז) האט נעכטן ניט געקאָנט צוזאַמענשטעלן, ווייל די רעוויזיאָניסטן האבן אויסגעזעצט קעגן דער באַשטימונג פון בערל לאָקער פאַר פאַרזיצער פון דער קאָמיסיע. די רעוויזיאָניסטן האבן איינגעשטימט, אז די אַרבעטער, ווי די גרעסטע אָרגאַניזיירטע גרופּע, זיינען באַרעכטיקט צו דער פאַרזיצערשאַפט, אָבער זיי פאַרלאַנגען אז אַנדער אַרבעטער, ניט לאָקערן, ווייל ער האט אָנגענומען זיי "היטלעריסטן״.

פראָהאַנדלונגען גייען אַן פאַר אַן אויסגלייף אין דער פראַגע.

ביי דער עפענונג פון דער פרימאָרגנדיקער זיצונג, האט לעאָן מאַצקין געצויגן די אויפמערקזאַמקייט פון׳ם קאָנגרעס צום פאַקט, אז די טומלעך וועלן זיינען אין אויסגעבראָכן ביי די זיצונגען זיינען אין אייניקע אידישע צייטונגען פאַרוואַנדלט געוואָרן אין „בלוטיקע געשלעכטן״. ער האָט דערפאַר געוואָרנט די דעלעגאַטן, פאַר׳ן כבוד פון׳ם קאָנגרעס, צוריקצוהאַלטן זיך פון טומל.

ערנסטע שפּאַלטונג דראָעט

ען ערנסטע שפּאַלטונג דראָעט דעם

אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע צושפּרייט זיך פון סאַלאָניקע אין אַנדערע גרי־כישע שטעט

אין איר איז געטויט געוואָרן אין סאַלאָניקער פּאַגראָם און אַרי־מער אידישער קוואַרטאַל איז אין חורבות

סאַלאָניקע (פון ספּעציעלן "איטא" קאָ־רעספּאָנדענט בעשיקט קיין סאַלאָניקע). — די אַנטי־אידישע אַגיטאַציע פאַרשפּרייט זיך איצט צו אַנדערע פּראָווינציעלע שטעט. בעריכטן זיינען אחער אָנגעקומען וועגן אַנטי־אידישע אויסברוכן אין דער שטאָט דעמאַטיקע.

דער אידישער מאַטעריעלער שאַדן אין סאַלאָניקע ווערט אָפּגעשאַצט אין צוויי מי־ליאָן דראַכמעס.

די "הכח" סקאָוטס, וועלכע האבן גע־האט זייערע צימערן אין דער הויפּט קוואַר־טיר דער אַלגעמיינער סקאָוט אָרגאַני־זאַציע, האבן בעפוינגען זייערע צימערן צע־שטעטערט און צעפלינדערט. 16 סקאָוטס, פאַרדעכטיקט אין מאַכן דעם פּאַגראָם, זיי־נען באַפרייט געוואָרן, אָבער זיי זיינען באַלד באַפרייט געוואָרן.

כדי ניט צו נעבן די אַנטיסעמיטישע אַגיטאַטאָרן קיין נייעס מאַטעריאַל פאַר זייערע העצעס, האבן די רבנים פון סאַלאָ־ניקאַ גוזר געווען די אידן זאָלן זיין זייער

פאַרזיכטיק. זיי האבן פאַרבאָטן די אידישע רעספּאָנדענטן בעשיקט קיין סאַלאָניקאַ. — די אַנטי־אידישע אַגיטאַציע פאַרשפּרייט זיך איצט צו אַנדערע פּראָווינציעלע שטעט. לויט פאַר דער אייניקער אידישן קרבן פון דעם אויסברוך, וועלכער איז געשטאָרבן פרייטאָג פון זיינע וואונדן.

דער אידישער קוואַרטאַל שטאַרק אין סאַלאָניקאַ איז אַ גרויסער בע־קער געטעמט געוואָרן,— די פּאַגראָמשטש־קעס האבן אים דערשאָסן, ווען ער האָט זיך אָפּגעזאָגט פון צושטיין צו זיי. די פאַר־וואונדעטע זיינען שוין אַרויסגעלאָזן גע־וואָרן פון שפּיטאַל, כאָטש ניט אַלע זיי־נען נאָך געזונט געוואָרן.

15 אידן אין אַזוינע גרינז אַרעסטירט פאַר באַטייליקונג אין די ראַיאָטן זיינען באַפרייט געוואָרן. נייע "וואַראַנטס" זיי־נען אַרויסגעגעבן געוואָרן פאַר׳ן אַרעסט פון דן אַנפירער פון די ראַיאָטן.

דער אַרמיער אידישער קוואַרטאַל, באַ־קאַנט אַנטאָטאָרן׳ן נאָמען "קעפּבעל פערטל״ איז אינגאַנצן אין חורבות. 11 באַראַקן זיי־נען חרוב געוואָרן, די שול אַן צעשטע־טערט געוואָרן און די ספר־תורה׳ס צערייסן אין אייניקע שטיקלאַך. 219 אידישע פאַ־מיליעס זיינען געבליבן היימלאָז, און זיי וועלן אויפגעהאַלטן אין די שולן אין אַנ־דערע טיילן פון שטאָט.

געסט פון לאָס־אַנדזשעלעס

מר. מענרל בארא, געוועזענער ווינינפּע־גער תושב, איצט פון לאָס־אַנדזשעלעס, מיט זיינע צוויי זין, זיינען געקומען אויף אַן אַנטאַמאַביל אויף א באַזוך קיין ווינ׳י־פעג. זיי זיינען דאָ די געסט פון דער באַ־ראַציאָנ׳ס פאַמאַליע.

סטאַלין וויל דורכפירן גרינדלאַכע עקאָנאָמישע ענדערונגען

אַרבעטער זאָלן קריגן באַצאָלט לויט פאַרדינסטן, און ניט לויט לעבנס פאָדערונגען. — וויל דעצענטראַליזירן פאַבריקן, יע־דע פאַבריק זאָל זיך אַליין פאַרוואַלטן. — וויל מאַכן א סוף צו דער אַרבעטער איבערוואַנדערונג

מאָסקווע, יולי 5. — אין א רעדע פון יאָזעף סטאַלין ביי דער אינדוסטריעלער קאָנפערענץ יוני 23טן, וועלכע איז איצט פאַרעפנטלאַכט געוואָרן, האָט ער פאַרגע־שלאָגן גרינדלאַכע ענדערונגען אין לאָנד, בנוגע אַרבעט און אינדוסטריע. צווישן אַנ־דערע האָט ער פאַרגעשלאָגן:

דער אַרבעטער לוין זאָל געצאָלט ווערן ניט לויט דעם אַרבעטערס באַדערפענישן, נאָר לויט דער קאַטעגאָריע אַרבעט וואָס איינער טוט, און ווי ער טוט זי.

א סוף זאָל געמאַכט ווערן צו דער אי־בערוואַנדערונג פון אַרבעטער פון אין אינ־דוסטריע אין פון איין אַרבעט צו א צווייטער, אין געיעג נאָך בעסערע באַדינונגען.

מער פּויערנס זאָלן אַריינגעצויגן ווערן אין די אינדוסטריעס וואָס ליידן פון מאַנגל פון אַרבעטער, און נעעשערע אינדוסטריאַ־ליזאַציע פון דער לאַנדווירטשאַפט.

די אינדוסטריעס זאָלן מער אינדיווידו־אַליזירט ווערן: אנשטאָט 100 מען שאַפן אַרבעטער אין פאַרוואַלטונג, זאָל יעדע אַפּאַריק באַזונדערס פאַרוואַלטעט ווערן און אַליין זיין פאַראַנטוואָרטלאַך פאַר איר פּראָדוקציע.

א בעסערע באַציאונג צו די "ספּעצן", כדי צוציען זיי צו דער אַרבעט, אָבער גלייכצייטיק אנשטריינגען זיך אַז די אַר־

פּרעמיער ברעקען דריקט אויס צוטרוי אין פול און זאָגט צו די שטיצע פון דער רעגירונג

פול דעלעגאַטן נעמען אָן מיט דאַנקבאַרקייט רעגירונגס אָנבאָט צו העלפן אַוועקשטעלן די עלעוואַטאָרן אויף א מער גע־שעפטמעסיקן באַזיס — אומגינסטיקער באַריכט וועגן די עלעוואַטאָרן פון ספּעציעלן קאָמישאָנער אָפּגעלייקנט. — סאַסקאַטשעוואַנער פול לייקנט דעם באַריכט וועגן פּי־נאַנציעלער הינטערשטעליקייט

בעמער זאָלן אַנטוויקלען איינענע אינטע־ליגענצייע.

"אפילו אונטער א סאָציאַליסטישן רע־ژים מוזן אַרבעטער קריגן באַצאָלט לויט דער אַרבעט וואָס זיי טוען, און ניט לויט זייערע באַדערפענישן". — האט סטאַלין געזאָגט, אַנוויינדיק, אז ס׳איז ניט קיין־לייכע זאַך וואָס אין סאָוועטישע אַפּאַריק קריגן אַרבעטער געצאָלט גלייך פאַר פאַך אַרבעט און פאַר פּשוט׳ע אַרבעט, פאַר לייכטע און פאַר שווערע, וואָס באַוועגט א סך אַרבעטער צו לויפן זוכן אַנדערע פּלעצער, וואו זיי קאָנען קריגן פאַר׳ן זעלבן לוין לייכטערע אַרבעט.

ניט לאַנג צוריק איז שטיק אַרבעט אייג־נעפירט געוואָרן אין די סאָוועטישע פאַב־ריקן, און סטאַלין נייע פּאָליטיק מאַכט איצט א שריט ווייטער אין דער ריכטונג פון לוין באַשטימונג.

מאָסקווע, יולי 6. — א דעקרעט איז אַרויסגעגעבן געוואָרן פון דער רעגירונג, וואָס זאָגט צו די באַשטראָפטע "קולאַקעס״ צוריקקערן זיי זייערע רעכט צום סוף פון פינף יאָר, אויב זיי וועלן פאַר דער צייט אַרויסצייגן אַן עראַלכע נידונג צו אַרבעט און זיי וועלן אויפגעבן זייער קאַמף קעגן קאָלעקטיוויזאַציע.

אַגודיסטן ווענדן זיך צום מופטי אין קאַמף פאַר שמירת שבת

(ספּעציעל פאַר ד. א. וו. דורך "איטא")

ירושלים, יולי 6 (איטא). — אינ׳ם קאַמף וואָס די אַגודת־ישראל פירט אַן קעגן שבת׳דיקן ספּאָרט, האָבן די אַגודה פירער געווענדעט זיך צום מופטי מיט דער בקשה אַז ער זאָל טעלעגראַפירן צו דער עגיפּטי־שער ספּאָרט טים זי זאָל ניט קומען קיין ארץ־ישראל פאַר א מעטש מיט דער מכבי טים.

דער מופטי האָט צוגעזאָגט די אַגודה פאַרשטייער צו דערפילן זייער בקשה.

—(::)—

אַנטיסעמיטישע סטודענטן אין בערלין אויסגעשלאָסן פון אוניווערסיטעט

בערלין, יולי 6 (איטא).— דער רעקטאָר פון אוניווערסיטעט האָט צוגענומען ביי א צאָל סטודענטן, וואָס האָבן זיך באַטייליקט אין די אַנטיסעמיטישע עקסצעסן, זייערע לענינסמאַציע קאַרטלאַך, מיט וועלכע מען גייט אריין אין אוניווערסיטעט געביידע. דערמיט זיינען זיי פּאַקטיש אויסגעשלאָסן געוואָרן פון׳ם אוניווערסיטעט.

—(::)—

354 לעבנס פאַרלאָרן אין 4טער יולי פייערונג אין די שטאָטן

354 נפשות האָבן פאַרלאָרן זייערע לע־בנס אין פאַרשיידענע אומגליקס פאַלן שבת און זונטאָג אין די פאַראייניגטע שטאַטן פייערנדיק דעם יום־טוב פון אומאָפּהייג־ניקייט (אינדעפּענדענס דעי).

אין די מיטל־שטאָטן זיינען אומגעקומען 81 נפשות: 35 האָבן זיך דערטרונקען, 30 זיינען דער־הרג׳עט געוואָרן אין אוטאָ־מאָביל עקסידענטן און 16 זיינען געשטאָר־בען פון היץ. ענלאַכע אומגליקס פאַלן זיי־נען פאַרגעקומען אין די מזרח און מערב שטאָטן. פון פייערוועדר זיינען אומגעקו־מען 8 נפשות און 368 זיינען פאַרוואונדעט געוואָרן. בסך הכל האָבן זיך פאַר די צוויי טעג דערטרונקען 139 נפשות. 118 נפשות זיינען אומגעקומען אין אוטאָמאָביל עק־סידענטן און א צאָל אַנדערע זיינען דער־הרג׳עט געוואָרן אין עראָפּלאַן עקסידענטן און אין אַנדערע אומגליקס פאַלן.

33 קרבנות אין אָנטעריאָ

אין דער פּראָווינץ אָנטעריאָ זיינען שבת און זונטאָג אומגעקומען דרייסיק נפשות אין פאַרשיידענע עקסידענטן. 19 נפשות זיינען פאַר די צוויי טעג דערטרונ־קען געוואָרן, דריי זיינען געשטאָרבן פון היץ, איינער אין געשטאָרבן פון אַטאַקע און צוויי זיינען געשטאָרבן פון אַנדערע אומגליקס־פאַלן.

אין אַטאַוואַ האָבן זיך אַכט נפשות דער־טרונקען פאַרנייץ אויף א שיפל.

אין מאַניטאָבאַ זיינען נעכטן פאַרוואונ־דעט געוואָרן אַלף נפשות אין דריי פאַרשיי־דענע אוטאָמאָביל עקסידענטן.

—(::)—

דזשזעלרי סטאָר באַגנבע׳ט

צירונג, זייגערס און פאונטען פּענס אינם וועדן פון פיר ביז פינף הונדערט דאָלאַר, זיינען נעכטן פאַרטאָג אַרויסגעגאַנג׳עט געס־ען וואָרן דער מאַכאַס דזשעלרי סטאָר, 627 סאַרדזשענט עווענו. דיי גנבים האָבן אויף פאַרכאַפּט פיר דאָלאַר אין זילבער געלט פון דער קאַסע.

שטייענדיק אויף דער וואַך צוויישן 2 און 3 אויינער פאַרטאָג, האָט א פּאָליציסט גע־פונען דיי זייטיקע טיר פון דער סטאָר אָפן.

—(:·:)—

י. מ. ה. א. בייסבאָלערס שלאָגן די "איליייטס"

אין זייער א שפּאַנענדיקער בייסבאָל אַוונט, האָבן די י. מ. ה. א. שפּילער גע־שלאָגן די "איליייטס" מיט 8 צו 6.

זייער געוויינס שטעלט זיי אַוועק איצט אין א רעמי (טאַי) פאַר צווייטער סעריע האָנאָרס, מיט צוויי געווינס און קיין פאַרלוסטן.

דר. הערצלס יאָרצייט געפייערט ביים ציוניסטישן קאָנגרעס

אַזאַזעל, יולי 5 (איטא). — אַן איינ־טע ציוניסטן וואָס האָבן מיטגעאַרבעט מיט הערצלען.

ירושלים, יולי 6 (איטא). — א גרויסער העבריאישער עלעקטרישער שילד איבער דער קרן־קימת געביידע, דער פּראָטיגענ־סטער בנין אין ירושלים, האָט לעצטן אַוונט אָנגעשטרט די פייערונג פון הערצלס 27טן יאָרצייט. מיט זיין באַריטמטן אויסדרוק „אויב איר ווילט אין עס נים קיין חלום״. היינט עפנט זיך אין קרן־קימת געביידע דער הערצל צימער, וואו עס ווערן פאַרהיט די פּערזענלאַכע חפצים פון דעם גרויסן ציוניסטישן פירער, איינשליסנדיק זיינע אָרדענס.

אַנטיסעמיטישע אַגיטאַציע אין אַנדערע לענדער

אין פּאָלען ווערט אַ אידישע שול אָפּגעבראָכן

אין אַ פאַרבאַנד פון פאַרשטיער פון 150 עלעוואַטאָר לאָקאַלן פון׳ם מאַ־ניטאָבער וויינ׳פּעג, פון א סך הכל פון 153 לאָקאַלן אין דער פּראָווינץ, האָט פּרעמיער בראַקען פּאַרגעשלאָגן א ריי־פאָלגער פון דער רעגירונג ווי אונטערגע־שטעלט די פול עלעוואַטאָרן אויף א בע־סערן נעשעפטסמעסיקן באַזיס. אין דעם נאָמען פון דער רעגירונג האָט אַר אַנ־בעבאָן די עלעוואַטאָרן א ריי הילף מיט־לען, אויף צוויישע תנאים. די פאַרזאַמ־לונג האָט די פאָלגער איינשטימיק אָנ־גענומען מיט גרויס דאַנקבאַרקייט.

אין זיין לייגנערער וואַרימער רעדע האָט דער פּרעמיער בראַקען קלאָר, אז זיין גלויבן אין דעם קאָאָפּעראַטיוון סיסטעם פון פאַרקויף פון די פּראָדוקטן פון׳ם פאַר־מערס פּראָצע אין איצט אזוי עפּסט ווי אַלעמאָל, און אז די רעגירונג איז דערפאַר אַראַנטשערעסירט אין פאַרהיטן דעם וויי־פול.

דעם פּרעמיערס פּלאַן איז באַשטאַנען פון 17 פונקטן, — 9 אַבגעבאָן פון דער רעגירונג און 8 פאַרערונגען פון דעם פול. די אַלע פונקטן וועלן דאַרפן אָפּ־געשטימט ווערן און גוטגעהייסן ווערן פון יעדן עלעוואַטאָר לאָקאַל באַזונדער, איי־דער זיי וועלן אריין אין קראַפט.

די וויכטיקסטע פון דער רעגירונגס אָנ־באָטן זיינען געווען:

די רעגירונג וועט זיך אויסגלייכן מיט די בענק פאַר די עלעוואַטאָר חובות, אי־בערנעמענדיק אַליין די חשבונות.

די רעגירונג וועט באַפרייען דעם פול פון צאָלונגען פון סומען וואָס טרעפן איבער דעם ווערט פון זיין אינוועסטאָר. דאָס וועט מיינען פאַר דער רעגירונג א פאַרלוסט פון אַרום איין מיליאָן מיט הונדערט טויזנט דאָלאַר.

די רעגירונג וועט אַראַנזשירן, אז די צאָלונגען וואָס די עלעוואַטאָר לאָקאַלן דאַרפן נאָך מאַכן אויפ׳ן קויף פריין זאָ־לען רעדוצירט ווערן אויף אַן ערך דריי הונדערט טויזנט דאָלאַר, פון צוויי מיליאָן מיט פיר הונדערט טויזנט דאָלאַר, צו צוויי מיליאָן מיט הונדערט טויזנט דאָלאַר.

די רעגירונג וועט רעדוצירן די צינזן אויף די עלעוואַטאָר חובות פון זיבן צו פינף פּראָצענט.

די אויסצאָלונגען וועלן צעלייגט ווערן אויף צוואַנציק יאָר אַנשטאָט צען יאָר, אַזוי אז די צאָלונגען אויפ׳ן קרן וועלן נעשניטן ווערן אויף האַלב.

די רעגירונג וועט העלפן די עלעוואַ־טאָרן צו אַטאַקירן דעם שניט פון 1931.

פון די פונקטן וואָס די רעגירונג פאַ־רזיכערט, זיינען אין א געוואַנטן פינאַנ־ציעלן צושטאַנד, כאָטש דער ווייץ־פול

(שלוס אויף דער לעצטער זייט)

פאַרברענט אויף טויט אין אַוו־טאָמאָביל עקסידענט

מאָנטרעאַל, קווע., יולי 5. — טשאַרלס האַרטסאָן, 30 יאָר אַלט, פון סיראַקיוז, נ. י., איז פאַרברענט געוואָרן אויף טויט אין אַן אַוטאָמאָביל עקסידענט.

האַרטסאָן, האָט מאַכנדיק א פאַרזוך צו איבעריאָגן אַן אַוטאָמאָביל, זיך אָנגע־שלאָגן אין א פּלוס. פון דעם שטאַרקן קלאַפּ האָט עקספּלאָדירט דער גאַזאָלין טענק און ער איז פאַרברענט געוואָרן צוזאַמען מיט זיין אַוטאָמאָביל.

"האיאס" וועט איבערשיקן שפּייז פּעקלאַך צו קרובים אין רוסלאַנד

ניו־יאָרק. — באַגרייפנדיק די נויטווענ־דיקייטן צו שיקן שפּייז־פּעקלאַך צו די אידן אין סאָוועטן רוסלאַנד, האָט דער האיאס געמאַכט אַראַנזשמענטס צו דערמעגלאַכן די אידן אין די שטאָטן צו איבערשיקן כשר׳ע שפּייז צו זייערע קרובים און פריינט אין סאָוועטן פאַרבאַנד. לויט אַן אַנאַנס געמאַכט פון מר. אייבראַהאַם הערמאַן, פּרע־זידענט פון אידישן אימיגראַנטן הילף פאַר־איין, פון די פאַראייניקטע שטאַטן. די דאָ־זיקע באַזיצונג אין נאָך א וויכטיקער ביי־טראַג צו די צאָלרייכע טעמיקייטן פון דער אָרגאַניזאַציע.

די אַראַנזשמענטס פאַר דער דאָזיקער באַזיצונג זיינען געמאַכט געוואָרן נאָכדעם ווי די נאַנצע לאַגע אין פּאַרזיכטיק אונ־טערגעוווכט געוואָרן פון מר. אייראַן בעג־דזשאַמין, וויצע־פּרעזידענט און אייראַפּיי־אישער קאָמישאָנער פון "האיאס", מיט דעם הויפּט אָפּיס אין פּאַריז, רעקאָמענ־דירנדיק צו די האיאס דירעקטאָרן צו איינ־פירן די דאָזיקע באַזיצונג. האָט מר. בעג־דזשאַמין געזאָגט, אז דאָס וואָלט געווען א גרויסע הילף פאַר די רוסישע אידן.

אין זיין סטייטמענט האָט מר. הערמאַן געזאָגט, אז די איבערגעשיקטע שפּייז־וועלן זיין שטרייטן כשר און פון די פיי־סטע קוואַליטעטן און, אז מיטלען זיינען אָנגענומען געוואָרן, אז די שפּייז פּעקלאַך זאָלן דערגרייכן די עגלהעריקע אַדרעסן שנעל און זיכער.

די פריינט פון די כשר׳ע שפּייז פּעקלאַך וועלן זיין פאַרשיידענע לוים זייער אינ־האַלט פון צוויי דאָלאַר און העבער, ניט אַריינרעכענענדיק די טאַריפן און אינס־פּעקציע אָפּצאָל וואָס די סאָוועטן רעגירונג וועט אויף זיי אַרויפלייגן. די יעניקע וועל־כע שיקן שפּייז פּעקלאַך קאָנען, אין דער זעלבער צייט, שיקן דורך דער האיאס דאָס געלט צו באַצאָלן די גרעניץ אָפּצאָל און פאַר אינספּעקציע אָפּצאָל, אַזוי, אז די קרובים אַדער פריינט וועלן האָבן די נוי־טיקע מיטלען צו באַקומען די פּעקלאַך. עס איז זייער וויכטיק, אז די אַדרעסן וועמען די פּעקלאַך ווערן געשיקט זאָלן זיין פינק־לאַך און פאַרשטענדלאַך אָנגעשריבן.

אַלע אינפאָרמאַציעס בנוגע די דאָזיקע כשר׳ע שפּייז פּעקלאַך קאָן מען באַקומען אין אָפיס פון האיאס, 425 לאַפאַיעט סט., ניו־יאָרק סיטי, און אין אירע פאַלגנדיקע בראַנטש אָפיסעס: אין באָסטאָן, 43 טרע־מאָנט סט.; אין פילאַדעלפיע, 334 סאוט 5טע סט.; אין באַלטימאָר, 1216 איסט באַלטימאָר סט.; אין שיקאַגאָ, 1214 סאוט קלינטאָן סט.; אין סאַן פראַנציסקאָ, 149 עדי סט., און אין סעאַטל, 705 1טע עווע.

"דאַוואַר" וועט אַרויסגעבן אַ מאָנאַטשריפט

אַ מעגלעכקייט פון אַ טאָגבלאַט אין מאָנטרעאָל

מאָנטרעאָל, יולי 5. — אַן אַנדערע אידישע צייטונג אין מאָנטרעאָל, "דאַוואַר", וועט אָנהייבן אַרויסגעבן אַ מאָנאַטשריפט אין אַ מעגלעכקייט פון אַ טאָגבלאַט אין מאָנטרעאָל.

אַ מעגלעכקייט פון אַ אידישן טאָגבלאַט אין מאָנטרעאָל

אַ מאָנאַטשריפט אין אַנטוויקלונג

מאָנטרעאָל, יולי 5. — אַן אַנדערע אידישע צייטונג אין מאָנטרעאָל, "דאַוואַר", וועט אָנהייבן אַרויסגעבן אַ מאָנאַטשריפט אין אַ מעגלעכקייט פון אַ טאָגבלאַט אין מאָנטרעאָל.

אַגב - אורחא

פון מארק

אמעריקאנער משוגעת׳ן

איר געדיינקט מיט וואס פאר א קנאק עס זיינען צו אונז פאראיארן זומער, ניט היינט געראכט, געקומען די מיניאטור גאלף קורסן?

געדיינקט איר, ווי זיי האבן מיט דער שנעלקייט פון א פריידי פייער פארשפרייט זיך איבער׳ן גאנצן לאנד, און ווי ס׳האט אויסגעזעען, אז באלד וועט מען אין די צענטראלע גאסן פון די שטעט אראפרייסן הימל־קראצער, כדי צו מאכן פלאץ פאר די גאלף־קורסלאך?

געדיינקט איר, ווי כמעט איבעראנאכט אין דאס אויסגעוואקסן אין א 100־מיל־אן דאלארדיקער אינדוסטריע, און ווי מענשן, איינשליסנדיק א היבש ביסל פון אחינו בני־ישראל, האבן געלעבן און גע־בארנט צו פארשאפן אזא מין גאלדענע פּרנסה אין די שלעכטע צייטן?

געדיינקט איר, ווי קינד און קייט האבן געשפּילט מיניאטור גאלף, און צייטונגען האבן געשריבן "עדיטאריעלס" און סתם לאנגע ארטיקלען וועגן דעם וויכטיקן ענ־ין?

נו, ס׳איז שוין נאך דער חתונה. די הונדערט מיליאן דאלאר וואס דער אמע־ריקאנער קאנסטינענט האט אריינגעבראכט אין דער געשיכטע לונט טיף אין דער ארמה, און די פארפוצטע, אויסגעוואש־נענע גאלף קורסלאר, וואס ווערן באוואקסן מיט מצות אויף באנרגענדיקע האפענונגען פון זאלדיזיינענדיקע אראפעלערס.

מיניאטור גאלף איז אויפ׳ן וועג צום אפגרונט פון דער פארקעגנטיים, און ער וועט זיך באגעגענען מיט אנדערע מג־מים פון דיי לעצטע יאָרן: קרייץ ווארט דעטעניש, "סליפּיקע", האַרטע הים, דאָ־פעלט בריטיע מענערשע הויזן און אנ־דערע אנשיקעניש.

* * *

מיניאטור גאלף צאפּלט זיך נאר, עס וויל ניט אונעקגיין פריצייטיק פון דער וועלט, אוים רחמנות צו די באלעבאטים און די פארמעגנס וואס זיי האבן געזעען אין זייער חלום.

פרובירט מען אריינמאַניען דעם עולם מיט פארשיידענע דערמוטיקונגען, מיט אויסטערלישע פארבן און — מיט אויף דער העלפט געשניטענע פריזען.

אבער וואס קאָנען דאָ העלפן פארבן און ביליקע פריזען?

אט, אדרבא, זאָלן דיי קברות לייט, צור ליב שלעכטע צייטן, אנאנסיין „באַרגס״ אין ליות, פארפוצן שיין די בית־עלי־מינס און פארקויפן קברים בחצי־חנם, כדי צו דערמוטיקן מענשן צו שטארבן און אזוי אויפהייבן דעם מצב פון זייער „טרייד״.

אין עס ארויסגעוואָרפענע ארבעט. טוי־טע זאָגן העלפן ניט קיין רעקלאַמעס.

און דיי גאלף־קורסלאך האלטן אין דער דאָזיקער מדרגה, וואס מען קאָן זיי שוין ניט אויסראַטעווען, —

ס׳איז אייגנטלעך אמעריקאנער מאַטעריע מאלע משוגעת׳ן, וואס קומען אויף און פארשווינדן איבער א נאכט, כדי צו מאַ־כען פלאץ פאר אנדערע.

דער אמעריקאנער, זעט מיר אויס, האט א געוויסע באציאונג און א געטרייע פארבינדונג בלויז מיט איין זאך, — מיט „ביזנעס״.

אבער דערפאר האט ער זיין כלל: זיין ביזנעס וועלט שיינקט עד דיי פולע אבס אדער צען שעה א טאָג, און דיי איבערי־קע שעה׳ן פון מעתלעת באלאנסירן צו אים.

אין זיינע איינגעע שעה׳ן דאַרף ער ניט אנשטריינגען צופיל זיין געראנ׳ן, וואס באלאנגט צו זיינע ביזנעס.

ער דאַרף אריינכאַפּן וואס נאר קאָ־קאָ, — אין אין אמעריקע אין עס א גוואלדיקע ביזנעס צו צושטעלן דעם נוי־טיקן שטאַף פאר דעם.

ביזנעס אין עסן, און דאס איבעריקע אין נאשן.

און אז איר זיצט תמיד ביז׳ן האלז אין נאשעריי, דערעסט עס אויף טויט, אין מען מוז תמיד צוטראַכטן עפּעס נייע נאשעריי־ן, צו רייצן דעם אפּעטיט.

אין דאס ווידער טאקע א גרויסע ביז־נעס . . .

און אזוי שאפן זיך די מאסן־פּסיכאזן, — יערן יאָר עטוואס נייעס, א נייער סארט קיי־

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

זשאבאטינסקים רעדע

די צוויי־שעה'דיקע רעדע וואָס וולאדימיר זשאבאָטינסקי האָט געהאַלטן בעת דער אַלגעמיינער דעבאַטע אויפ'ן ציוניסטישן קאָנגרעס איז אויפגענומען געוואָרן פון די דעלעגאַטן און די געסט מיט א גוואַלדיקער אַוואַצייע. דאָס איז געווען אפשר אביסל אומדערוואַרטעט, אָבער גאַנץ נאַטירלאַך, און דאָס מיינט בשום אופן נים, אז דער קאָנגרעס האָט זיך, א דאַנק זיין רעדנ, א קירצווּיל געטאָן צום רעוויזיאָניזם און וועט איצט מער געניינט זיין אָנצונעמען דאָס רעוויזיאָניסטישע פּראָגראַם, ווי פריִער.

וולאדימיר זשאבאטינסקי האָט איינגעלאַך מיט זיין רעדע צוגעטראָפן די באהאַלטענע וואונשן פון יעדן ציוניסט. וועלכער ציוניסט, אָדער וועלכער איד בכלל, וואָלט עס נים געוואָלט האָבן א אידישע מלוכה אין ארץ ישראל? וועלכער ציוניסט, איינשליסנדיק טאקע דר. ווייצמאַנן אליין, איז עס צופרידן מיט דעם בריוו פון פרעמיער מאַקדאָנאַלד צו דר. ווייצמאַן? און וועלכער ציוניסט וואָלט עס נים געוואָלט ארויסשטעלן דאָס גאַנצע ברייסע פּראָגראַם אין ארץ־ישראל און קעמפן פאַר זיי?

ווען וולאדימיר זשאבאטינסקי האָט גערעדט וועגן אָט די זאַכן, האָט ער געמוזט געפינען אַן אָפּקלאַנג אין די ציוניסטישע הערצער, — באַזונדערס ווען ער רעדט מיט אַן איינגשאַפטלאַכן פאַר אים פּאַטאָס, מיט אַראַטאָרישן פייער, ווי ער קאָן. עס איז קיין וואונדער נים, וואָס דער איינדרוק איז געווען אזא קאַלאַמאַלער.

אָבער די ציוניסטן האָבן נים אָפּגעלייגט אַן א זייט דעם לאָזונג פון א אידישער מלוכה וויייל ער איז זיי נים געפעלן, נאָר ווייל זיי האָבן זיך איר־בערציינט, אז דער לאָזונג איז א שטערונג צום דורכפיר פון דער פּראַקטישער ארבעט; און אויב דר. ווייצמאַן און די אידישע אַנגעזעהענע האָבן אָנגענומען אַן דרייטן בריוו פון פרעמיער מאַקדאָנאַלד בריוו, אין וועלכן ער האָט פאַרמילדערט דעם ווייסן פּאַפּיר, איז עס נים געווען דערפאַר ווייל דער בריוו האָט זיי צופרידן געשטעלט, נאָר ווייל דאָס איז געווען אַלץ וואָס זיי האָבן געקאָנט דערגרייכן, און ווייל ער האָט זיי איבערגלאָזן א מעגלאַכקייט פאַר פּראַקטישער ארבעט.

די דעלעגאַטן צום קאָנגרעס, נאָך די ביטערע אנטוישונגען וואָס זיי האָבן דורכגעלעבט פאַר די לעצטע יאָרן, זיינען עלעקטריפיצירט געוואָרן פון דער געזונטער, קרעפטיקער רעדע פון דעם רעוויזיאָניסטישן פירער, וועלכער האָט דערוועקט אַלטע הלומות און דרהויבן זיי אויף די פליגלען פון פאַנטאַזיע. ער האָט זיי ממש פאַר־שיכור'ט מיט זיין רעפּרעין "אני מאמין". "איך גלויב".

אָבער נאָך די עטלאַכע ראָמאַנטישע מאָמענטן וואָס זשאבאטינסקי האָט געשיינקט דעם קאָנגרעס מוז גלייך קומען די אויסנים־טערונג. מען מוז גלייך צוטרעטן צו פּראַקטישער ארבעט, אָפּזעצנענדיק זיך מיט די פּרעכטיקע הלומות וועלכע ער האָט אָנגעזוואָרפן.

און וואָס פאַר אַן אַוואַציע זשאבאטינסקי זאָל נים האָבן געקראָגן, וועט אָבער זיין גייסט נים באהערשן דעם קאָנגרעס. די ציים פון גרויסע הלומות איז פאַרביי פאַר'ן ציוניזם. — ריכטיקער, זיי זיינען געוואָרן א פּרי־וואַטער ענין. די באַוועגונג, ווי א גאַנצע, מוז זיך צופרידן שטעלן מיט זיין רעדע צוגע־זאַמע טרים איבער דעם פּראַקטישן וועג.

שוין באלד נאָך זשאבאטינסקין האָט אויסשקין, וועלכער איז ווייט נים פון די ציוניסטן וואָס באַנוגענען זיך מיט ווייניק, דערקלערט, אז ער איז קיין אַנצייכענען פאַפּירענע פאָרמולעס וועגן דער ווייטערער ציוניסטישער צי־לען, — און דאָס זעט אונז אויס, איז די שטימונג פון'ם קאָנגרעס.

דער קאָנגרעס דאַרף איבערלאָזן די פאָרמולעס פאַר יעדן ציוניסט באַזונדער, ער זאָל זיי פאָרמולירן לויט זיין איינענעם געשמאַק. די גאַנצע באַוועגונג קאָן אָבער גיין בלויז אויפן וועג פון פּראַקטישע דערגרייכונגען, — און די מערהייט אין דער באַוועגונג פאַרבלייבט איבערצייגט, אז דאָס איז נים זשאבאטינסקים וועג.

נאָך א זייט פון דער פראַגע

דער אומגליק פון ארבעטסלאָזיקייט איז נים נאָר אין הונגער און נויט, — מיט'ן הונגער איז נאָך נים אזוי שווער צו ספּראַווען זיך. דער ערגסטער מאָמענט אין דער ארבעטסלאָזיקייט איז נאָר אפשר די ליידיקגייעהייט, וואָס קאָן אָפּשטעלן די טיפסטע שפּורן אויפ'ן כאַראַקטער פון'ם מענשן.

שטעלט זיך פאַר, אז גרויסע מאַסן מענשן זיינען געטריבן חודש נאָך חודש און יאָר נאָך יאָר ארומצוגיין ליידיק, וואַרטן אויפ'ן נים זיכערן שטי־קעל ברויט וואָס מען גיט זיי, ליידער, מער אין דער פאַרס פון א נדבה, ווי א חוב, דרייען זיך נאַנצענע טעג איבער די נאַסן מיט שרעק אין זייערע הער־צער פאַר'ן מאָרגנדיקן טאָג, און אפילו אָן וועלכער ס'איז מעגלאַכקייט צו פאַרווייל זיך, צו קויפן א ציינטונג אָדער באַזוכן א טעאַטער, — זיי האָבן דאָך אפילו נים קיין עטלאַכע סענט אין זייערע קעשענעס אויף א "קאָר־פּיער", ווייל אויסער שפּיז און א דירה דערלויבט זיי נים די ברייטהאַרצי־קייט פון אונזערע רעגירונגען . . .

עס איז קיין וואונדער נים, וואָס אזעלכע מענשן ווערן א גוטער מאַ־טעריאַל פאַר קאָמוניסטישער פּראָפּאַגאַנדע. — זייער פאַרצווייפלטע לאַגע איז א גוטער סטימולאַנט פאַר דעם, און דאָס איז אַגב דער איינציקער צייט־פאַרטרייב וואָס איז צוגענגלאַך פאַר זיי . . . ווען נים די קאָמוניסטישע פּרא־פּאַגאַנדע, דאַן קאָנען זיי געטריבן ווערן צו עטוואָס ערגערס: צו פּערזענלאַ־כער דעמאָראַליזאַציע, וואָס, ביי דער מאַסן־ארבעטסלאָזיקייט מוז זיך אָפּ־רופן קראַנקהאַפט אויפ'ן לעבן פון דער גאַנצער געזעלשאַפט.

אין עדמאָנטאָן, דאַכט זיך, האַלט די רעגירונג סאָלדאַטן גרייט פאַר'ן פאַל פון אומרוען. די רעגירונג האָט אויך צוריקגעצויגן א טייל פון די סאָל־דאַטן אין קעמפּ יוז און האָט זיי צוריקגעקערט קיין ווייניפּעג, ווי עס ווערט פאַרשטאַנען, צוליב זיכערקייט ווען.

עס איז אָבער דאָ א סך א ביליקערער און מער קאַנאַדישער וועג צו האַלטן אָרדענונג, ווי מיט דער הילף פון באַיאָנעטן, — באַזאיטיקן דיי באַ־דינונגען, וואָס קאָנען פירן צו אומרוען.

עס איז נים געגוג צו באַזאָרגן די ארבעטסלאָזע מיט'ן שטיקל ברויט (וואָס ווערט אגב אויך נים געטאָן אין דער געהעריקער מאָס) — זיי דאַרפן באַזאָרגט ווערן מיט באַשעפטיקונג, וואָס זאָל פאַרנעמען זייער צייט און וואָס זאָל זיי צוריקקערן דעם געפיל פון צוטרוי אין זייערע אייגענע כחות און פּערזענלאַכער חשיבות. און וואָס זאָל באַזייטיקן די פאַנישע מורא פאַר'ן מאָרגנדיקן מאָג.

און דאָס וואָס די ארבעטסלאָזע קריגן אין הילף דאַרף זיי בשום אופן נים געגעבן ווערן ווי א נדבה, נאָר געצאָלט ווערן אויף א חשוב'ן אופן ווי א חוב.

די רעגירונג, אין אירע פלעגער פאַר די ארבעטסלאָזע, דאַרף זיי זעען באַזאָרגן מיט געזעלשאַפטלאַכע ארבעט. דאָס וועט זיין פיל געזינטער סיי פאַר די ארבעטסלאָזע, און סיי פאַר דער געזעלשאַפט.

וואָלן און אויסנפאָליטיק שאַפן אידנפרינדלאַכע שטימונג אין אונגארן

(ספּעציעל פאַר ד. א. וו. דורך "איטא")

פון א. ווינער

ווען ס'האַלט ביי דער סדרה פאַרלאַ־מענט וואָלן הויבן אָן בלאָזן פרישערע ווינטלאַך ביי אַלע פּאָליטישע פּאַרטייען פונם לאַנד, די אידישע שטימען זיינען א שטאַרקער פאַקטאָר אין פילע שטעט, ספּעציעל אין בודאַפּעסט גופא. אזוי ווי דאָס אונגאַרישע אידנטום פירט נים קיין איינענע אידישע פּאָליטיק, זייענדיק איינ־געשריבן ביים רוב אַלגעמיינע פּאָליטישע פּאַרטייען. אזוי ווייט זיי מאַכן נים קיין אָפּענעם אנטיסעמיטיזם, באַמערקט מען תמיד פאַר וואָלן א ליבע־קאָנפרענגע ארום די אידישע שטימען. קורץ כל טוען דאָס די דעמאָקראַטישע, ליבעראַלע און לינקע פּאַרטייען, אין וועלכע ס'געפינען זיך פילע אידישע פירער אַלס דעפּוטאַטן און אַקטיווע פּאָליטיקער. אָבער אויך דער בלאָק פון דער פאַראייניקטער רעגירונגס פּאַרטייען ציט היבש פיל אידישע שטימען און דארום מאַכט מען פאַר וואָלן א פאַר קאָמפּליטענען אויך פאַר אידן. צומאָל פירט מען אפילו דורך געוויסע קאָנצע־סיעס און דערלייכטערונגען לטובת־אידישער באַפעלקערונג.

פריער מיט יאָרן, תיכף נאָכן קריג, פלעגט מען דאָס טאָן אונטער א באַהאַל־טענער לאָזונג, אז מען דאַרף דעם גנב, שניידט מען אים אראָפּ פון דער תליה", אָבער היינט מאַכט מען עס עפנטלאַך אויף מיטינגען און באַנקעטן, אפילו אין בידע הייזער פונם פּאַרלאַמענט. ביי די רעגירונגס פּאַרטייען האָט אין די נאָר לעצטע יאָרן זיך ווירקלאַך פאַרענדערט די שטימונג לגבי אידן. קיין פריינט און ליב־האָבן פון אידן ווען די דאָזיקע פּאַרטיי־ען מסתמא קיינמאָל נים ווערן, אָבער מען באַמיט זיך צו זיין נערעכט און געוועס לאַך אויך לגבי אידן, ווייניקסטנס אין דעם זין, אז דער אנטיסעמיטיזם זאָל נים זיין קיין הערשנדער פאַקטאָר אין דער פירונג פון די מלוכה געשעפטן אַדער אין דער פּראַקטישער פאַרוואַלטונג פון לאַנד. און אז מען האַלט שוין דורכן נאַנצן בייענדיקן יאָר אזוי ווייט, טוט מען נאַטירלאַך ערב א וואָלן קאַמפּאַניע מאַכן נאָך עטלאַכע שריט פאַראויס מיט אירנ־פריינדלאַכע דערקלערונגען.

דערצו קומט נאָך דער וויכטיקער פאַק־טאָר פון אויסנפּאָליטישע אינטערעסן. מען וויל זיך פאַרהיטן, אז די אין איינ־צעלנע מערב־לאַנדער זיך רידנדיקע סימ־פּאַטיעס פאַר אונגארן (ספּעציעל פאַר דער רעוויזיע פון די אונגאַרישע גרעניצן אויפן חשבון פון די שכנות'דיקע לענ־דער) זאָלן פאַרטונקלט און אָפּגעשוואַכט ווערן דורך אנטיסעמיטישע פּאַסירונגען אין אונגארן. מען באַמיט זיך געוויסען אויך די סימפּאַטיע פון די אידישע פּר־נאַנציעלע און פּאָליטישע קרייזן אין אויסלאַנד פאַר דער אונגאַרישער אויסנ־פּאָליטיק. אָט די ביידע מאָטיוון צוזאַמען פון דער אינערער און אויסנדיקער פּאָלי־טיק זיינען די יסודות פון א רואיקערער און גערעכטערער האַלטונג לגבי דער אונ־גאַרישן אידנטום אויף מצד דער העכסטער און פאַראַנטוואָרטלאַכסטער פירער אין לאַנד.

אָט דערפון שטאַמט אָט דער זייער פריינדלאַכער אינטערווייו פונם מיניסטער פּרעזידענט גראַף "בעטלען־דער פון מיטן אלוועלטלאַכן פּאַרלאַמענט־ער פון דער "איטא", יעקב לאַנדוי, וואו די צען יאָריקע אונגאַרי־שע רעגירונג האָט דאָס ערשטע מאָל אנערקענט אַן א שום באַגרענעצונג די באַדייטונג און די פאַרדינסטן פון דעם אונגאַרישן אידנטום פאַרן לאַנד סיי אין דער פאַראַנגענגענהייט און סיי פאַר דער צוקונפט. אין פריערדיקע דערקלערונגען פון גראַף בעטלען פלעגט מען טרעפן תמיד עפּעס א הינטער שטול'כל, א רעד־זערוו מיט א שטאָכווערטל דערצו. דאָס מאָל איז אַלצדינג געזאָגט געוואָרן אין א סימפּאַטישן טאָן, א רעזערוואַציעס און אַן א גלייכצייטיקער פאַרבינדונג פאַר די רעגירונגען. עווענס איז עס נאָך לאַנג נים קיין גאַראַנטיע פאַר א אידיילישן שלום־בית מיט די אונגאַרישע אידן, אָבער א געוונטער סימפּטאָם פון גוטן וויל מצד די הערשנדע קרייזן.

אויף אָט דעם יסוד האָבן זיך אויך אָפּגעשפּילט די דעבאַטן אין ביידע הייזער פונם אונגאַרישן פּאַרלאַמענט איבערן נומערוס קלאַוזוס, וואו דער בילדונגס מי־ניסטער גראַף קלעבעלסבערג האָט אויס־געזאָגט געוויסע סודות פון חדר. עפּעס ווי די רעגירונג שעמט זיך היינט איבער הויפּט דערמיט, וואָס זי האָט זיך אַמאָל געלאָזט אריינפירן אין אזא מיאוס'ן גע־זעץ, פאַר וועלכן מ'האָט געכאַפּט מאַראַ־לישע פעטש אזש ביים פעלקערבונד און געמוזט עס באַלד ענדערן.

אינטערעסאַנט, יאָ כמעט סענסאַציאָ־נעל איז געוואָרן די רעדע פון ערצאַג יאָ־זעף אין אונגאַרישן אויבערהויז (סענאַט) (טובת די אידן). **ס'איז דאָס ערשטע מאָל** אין דער געשיכטע, אז א האַמסבורגער ערצאַג זאָל זיך עפנטלאַך אָננעמען פאַר אידישע קריוודעס. ס'מוז דערביי זיין געהיימע מאָטיוון, אָבער פאַר דער וועלט איז עס א סענסאַציאָנעלע פאַסירונג. ווייל דער ערצאַג האָט נים סתם אריינגעפלאַכ־טען א פּאָר אידן פון פריינדלאַכע ווערטער אין זיין גרויסער בודזשעט רעדע: ער איז טאַקע אריינגערודנען טיף אין דער גאַנצער אידנפראַגע פון לאַנד און געפאַ־דערט נים בלויז, אז די אונזווערסיטעטן זאָלן אויפנעמען אידן אידישע סטודענטן, נאָר אז מען זאָל באַהאַנדלען דעם אידישן בירגער אין אונגארן אויף אַלע געביטן פון לעבן ווי ריינבלוטיקן אונגאַר, מ'זאָל נים מאַכן קיין אונטערשיד אין דער קעגנ־ווערט, נאָר שוין טויזנטער יאָרן. די פּר־עה'ס, המנ'ס. אפילו אַנגעראַס, פּויבסטן מלכים פון מיטל־אַלטערלאַכן נייעם אייראָפּע, ביז די דעמאָקראַטישע רעפּוב־ליקן מיט אַלע זאַאָלאָגישע און עקאָנאָ־מישע אנטיסעמיטן האַלטן אין איין שריי־ען אז אַלע פעלקער ליידן פון דער קראַנק־הייט.

אזוי גוט אידן ווי נים אידן האָבן אויס־פּרובירט אַלע מיטלען פּטור צו ווערן פון דער אַנשיקעניש, אָבער'ליידער די אַלע רעצעפּטן האָבן זיך אַרויסגעוויזן צו זיין ווירקונגסלאָז. מיט דורות, תפילות, סלי־חמות האָט מען געהיילט אין דער פאַר־נאַנגענהייט. אסימילאַציע, בירגערערעכט, האָט מען אָנגעווענדעט אין דער נאָענ־טער קעגנוואַרט. אָבער ס'איז בחינם.

צו דער קראַנקהייט איז אַלץ נאָך ני־טאָ קיין תרופה. מען האָט נאָך נים פעסט־געשטעלט די ריכטיקע דיאַגנאָזע. לענדער און פעלקער, נים נאָר אידן אַליין, זיינען פאַראינטערעסירט אין דער אויס־ראַטונג פון אנטיסעמיטיזם, אָבער א מנפה באַווייזט זיך אַלעמאָל אין אַנ־דערע טיילן, אונטער פאַרשיידענע פאַרבן, און דער קאַמף איז אויסזיכטלאָז.

אין וויין בושעוועס די מגפה אין דעם אוניווערסיטעט, אין דעם קרשי קרשים פון דעם עסטרייכישן פאָלק. עס וועט קיינער נים חושד זיין דער עסטרייכישער רעגירונג אז די מיאוס'ע מעשים פון יע־נע סטודענטן־כוליגאַנען זיינען איר צום האַרצן. די שטאָט פאַרוואַלטונג פון וויין איז זיכער מיטן גאַנצן האַרצן פאַרן אַי־דישן צד. די שטאָטישע אַדמיניסטראַציע באַשטייט פון אַן איבערוועגנדער סאָציאַ־ליסטישער מערהייט. נים נאָר סאָלאָ־סאָ־ציאַליסטן, טעאָרעטיקער, נאָר ביינענדע תיכף נעענטפערט, וועלנדיק באַרואיקן די עפנטלאַכקייט אין אונגארן גופא ווי אויך אין אויסלאַנד. עפּעס א ווירקונג וועט די דאָזיקע דעבאַטע פון די סאָטע קאַרפּן קעפּ מסתמא דאָך ברייגנען לטובת די אַי־דען. וואָלן קומען טאַקע פאַר נאָר איין מאָל אין 5-4 יאָר, אָבער די אויסנפאַלי־טיק איז דאָך א טאָג־טעגלאַכער אינטערעס און מען האָלט אין גיין פאַראויס. וועט מען אפשר אין א פּאָר יאָר אַרום דערגיין שריטווייז ביין צו דער פולקאַמענער גלייכ־בארעכטיקונג פון אונגאַרישן אידנטום.

("איטא")

דער אויפמאַרש פון'ם נאַציאָנאַלן אידנטום אין רומעניע

(ספּעציעל פאַר ד. א. וו. דורך "איטא")

פון י. יעווק

דער פערטער מאַי, 1931, וועט בלייבן א היסטאָרישער דאַטום אין דער געשיכטע פונם רומענישן אידנטום. אין דעם דאָזיקן טאָג אין געלייגט געוואָרן דער גרונט שטיין פאַר א אידישער פּאַרטיי אין רומעניע, וועלכע פּאַראייניקט אַלע נאַציאָנאַלע אידישע אָרגאַניזאַציעס און שטעלט זיך אַלס אויפגאַבע צו פּאַרטיי־דיקן די רעכט פון דער אידישער מינ־דערהייט אין לאַנד.

דעם שטוים צו דער נאַציאָנאַלער פאַר־אייניקונג האָט געגעבן דער צוזאַמענפאַר פון יולי 1930, וועלכער איז צעגוויסגע־רופן געוואָרן אין בוקאַרעסט אונטערן דרוק פון די אנטיסעמיטישע עקסצעסן פון יענער צייט. זייט יענעם קאָנגרעס האָט זיך די פראַגע ווענן שאַפן אַן איינהייט־לאַכן אידישן פראָנט דיסקוטירט לעבהאַפט אין די אידישע אָרגאַניזאַציעס און אַר־טעמען באַגעגנט א פּאָזיטיווע באַציאונג. נאָך דער פאַרבאַנד פון די אַלט־רומענישע אידן "אוניוניא עוריילאַר ראָמאַני" אונ־טערן פאָרויץ פון דר. פילדערמאַן איז פאַרבליבן פיינטלאַך דער אידייע פון נאַ־ציאָנאַלער אחדות, ווייל רעכענענדיק זיך פאַר רומענער פון משה'ס גלויבן האָבן די אסימילאַנטן געזוכט אין דער אַי־באַים באַוואוסט געוואָרן אין דער עפנט־לאַכקייט, אז די רעגירונג האָט געשלאָגן א בלאָק מיט דער "אוניוניא" און איר געזיכערט פינף מאַנדאַטן אין פּאַרלאַ־מענט און דריי אין סענאַט.

פאַרזיכערנדיק זיך דעם וואַלן־נדן ביי די איצטיקע מאַכט האָבער, האָבן די אסי־מילאַנטן אין בוקאַרעסטער קאָנגרעס קיין אַנטייל נים גענומען. אין דער אידישער פּאַרטיי האָט די "אוניוניא" מיט רעכט דערזען א געפערלאַכן קאָנקורענט און זי האָט זיך באַמיט צו קאָמפּראָמיטירן די נאַציאָנאַלע פּאַראייניקונג אַלס סעפּאַרא־מיסטישע און אַנטיפּאַטריאָטישע אָרגאַ־ניזאַציע. ביי אזעלכע באַדינגונגען איז סו. לייענענדיק די סטענאָגראַם פון דער דער אידישער פּאַרטיי אויסגעקומען צו מאַכן אירע ערשטע שריט. אַן מיטלען און אַן די נויטיקע פּאָליטישע פאַרבינ־דונגען איז דער אידישער פּאַרטיי אויס־געקומען זיך שטעלן פאַר א פייער־פראָ־בע: פאַרלאַמענט וואָלן. מיט גרויס באַ־גייסטערונג איז פּראָקלאַמירט געוואָרן אויפן קאָנגרעס די פאַראָלע פון א נאַציאָ־נאַל אידישער ליסטע. דער פּיאָנער פון דער אידישער עמאַנסיפּאַציע אין רומע־ניע און דער ערשטער פּרעזידענט פון'ם פאַרבאַנד פון רומענישע אידן, דר. אדאָלף שטערן, האָט זיך געשטעלט אין דינסט פון דער נאַציאָנאַלער פאַראייניקונג און דער געוועזענער דעפּוטאַט טעאָדאָר פישער (קלויזענבורג) איז אויסגעוויילט געוואָרן אַלס פּרעזידענט פון דער געשאַפענער אי־דישער פּאַרטיי. א געוויסן אוטטאָריטעט האָבן דער נייער קעראָפּערשאַפט צוגע־נעבן דער רב הבולל פון בעסאַראַביע י. ל. צירעלסאָן, געוועזענער סענאַטאָר און פּאַרזיצער פונם אידישן פאַרלאַמענטאַרישן קלוב, דר. מייער עבנער (משערגאַוויץ) און דער באַוואוסטער פינאַנץ מאַן אַל־ליטעראַט, א. ש. זיסו. דער לעצטער האָט א דאַנק זיינע ברייטע פאַרבינדונגען און זיין הויכער שטעלע אין דער רומענישער געזעלשאַפט באַזונדערס אימפּאָנירט די אַלט־רומענישע אידן.

די באַשלוסן פון בוקאַרעסטער קאָנ־גרעס האָבן אַרויסגערופן א גרויסן ענ־טוזיאַזם אין אַלע טיילן פון רומענישן אידנטום. די אידישע ליסטע איז אויפגע־נומען געוואָרן און אויסטעמען מיט גרויס באַ־גייסטערונג און די רעגירונג האָט פּלוצ־לונג דערזען, אז אירע "מאַשקעס" האָבן זי ביטער אָפּגעגאַרט. די אידישע פּרעסע נים אביבער זייער אין אינטערעסאַנטן גע־שפּרעך, וועלכער איז פאַרגעקומען אין קאַבינעט פונם מיניסטער ארשטעמאַיאַנו צווישן די פירער פון ביידע אידישע לאַגערן: דר. פילדערמאַן און וואַל־טעראַר. — דער נצחון פון דער אידישער ליסטע.

דער פערטער מאַי, 1931, וועט בלייבן א היסטאָרישער דאַטום אין דער געשיכטע פונם רומענישן אידנטום. אין דעם דאָזיקן טאָג אין געלייגט געוואָרן דער גרונט שטיין פאַר א אידישער פּאַרטיי אין רומעניע, וועלכע פּאַראייניקט אַלע נאַציאָנאַלע אידישע אָרגאַניזאַציעס און שטעלט זיך אַלס אויפגאַבע צו פּאַרטיי־דיקן די רעכט פון דער אידישער מינ־דערהייט אין לאַנד.

דעם שטוים צו דער נאַציאָנאַלער פאַר־אייניקונג האָט געגעבן דער צוזאַמענפאַר פון יולי 1930, וועלכער איז צעגוויסגע־רופן געוואָרן אין בוקאַרעסט אונטערן דרוק פון די אנטיסעמיטישע עקסצעסן פון יענער צייט. זייט יענעם קאָנגרעס האָט זיך די פראַגע ווענן שאַפן אַן איינהייט־לאַכן אידישן פראָנט דיסקוטירט לעבהאַפט אין די אידישע אָרגאַניזאַציעס און אַר־טעמען באַגעגנט א פּאָזיטיווע באַציאונג. נאָך דער פאַרבאַנד פון די אַלט־רומענישע אידן "אוניוניא עוריילאַר ראָמאַני" אונ־טערן פאָרויץ פון דר. פילדערמאַן איז פאַרבליבן פיינטלאַך דער אידייע פון נאַ־ציאָנאַלער אחדות, ווייל רעכענענדיק זיך פאַר רומענער פון משה'ס גלויבן האָבן די אסימילאַנטן געזוכט אין דער באַים באַוואוסט געוואָרן אין דער עפנט־לאַכקייט, אז די רעגירונג האָט געשלאָגן א בלאָק מיט דער "אוניוניא" און איר געזיכערט פינף מאַנדאַטן אין פּאַרלאַ־מענט און דריי אין סענאַט.

פאַרזיכערנדיק זיך דעם וואַלן־נדן ביי די איצטיקע מאַכט האָבער, האָבן די אסי־מילאַנטן אין בוקאַרעסטער קאָנגרעס קיין אַנטייל נים גענומען. אין דער אידישער פּאַרטיי האָט די "אוניוניא" מיט רעכט דערזען א געפערלאַכן קאָנקורענט און זי האָט אַנטייל נים גענומען אין דער אַי־דישער פּאָליטיק, זייענדיק אויסגע־שריבן ביים רוב אַלגעמיינע פּאָליטישע פּאַרטייען. אזוי ווייט זיי מאַכן נים קיין אָפּענעם אנטיסעמיטיזם, באַמערקט מען תמיד פאַר וואָלן א ליבע־קאָנפרענגע ארום די אידישע שטימען. קורץ כל טוען דאָס די דעמאָקראַטישע, ליבעראַלע און לינקע פּאַרטייען, אין וועלכע ס'געפינען זיך פילע אידישע פירער אַלס דעפּוטאַטן און אַקטיווע פּאָליטיקער. אָבער אויך דער בלאָק פון דער פאַראייניקטער רעגירונגס פּאַרטייען ציט היבש פיל אידישע שטימען אין דארום מאַכט מען פאַר וואָלן א פאַר קאָמפּליטענען אויך פאַר אידן. צומאָל פירט מען אפילו דורך געוויסע קאָנצע־סיעס און דערלייכטערונגען לטובת־אידישער באַפעלקערונג.

פריער מיט יאָרן, תיכף נאָכן קריג, פלעגט מען דאָס טאָן אונטער א באַהאַל־טענער לאָזונג, אז מען דאַרף דעם גנב, שניידט מען אים אראָפּ פון דער תליה", אָבער היינט מאַכט מען עס עפנטלאַך אויף מיטינגען און באַנקעטן, אפילו אין ביידע הייזער פונם פּאַרלאַמענט. ביי די רעגירונגס פּאַרטייען האָט אין דער לעצטע יאָרן זיך ווירקלאַך פאַרענדערט די שטימונג לגבי אידן. קיין פריינט און ליב־האָבן פון אידן ווען די דאָזיקע פּאַרטיי־ען מסתמא קיינמאָל נים ווערן, אָבער מען באַמיט זיך צו זיין נערעכט און געוועס לאַך אויך לגבי אידן, ווייניקסטנס אין דעם זין, אז דער אנטיסעמיטיזם זאָל נים זיין קיין הערשנדער פאַקטאָר אין דער פירונג פון די מלוכה געשעפטן אַדער אין דער פּאַרטיי־אין לאַנד. אין מלוכה געשעפטן אַדער אין דער פּאַרטיי־אין לאַנד. און אז מען האַלט שוין דורכן נאַנצן בייענדיקן יאָר אזוי ווייט, טוט מען נאַטירלאַך ערב א וואָלן קאַמפּאַניע מאַכן נאָך עטלאַכע שריט פאַראויס מיט אירנ־פריינדלאַכע דערקלערונגען.

דערצו קומט נאָך דער וויכטיקער פאַק־טאָר פון אויסנפּאָליטישע אינטערעסן. מען וויל זיך פאַרהיטן, אז די אין איינ־צעלנע מערב־לאַנדער זיך רידנדיקע סימ־פּאַטיעס פאַר אונגארן (ספּעציעל פאַר דער רעוויזיע פון די אונגאַרישע גרעניצן) אויפן חשבון פון די שכנות'דיקע לענ־דער) זאָלן פאַרטונקלט און אָפּגעשוואַכט ווערן דורך אנטיסעמיטישע פּאַסירונגען אין אונגארן. מען באַמיט זיך געוויסען אויך די סימפּאַטיע פון די אידישע פּר־נאַנציעלע און פּאָליטישע קרייזן אין אויסלאַנד פאַר דער אונגאַרישער אויסנ־פּאָליטיק. אָט די ביידע מאָטיוון צוזאַמען פון דער אינערער און אויסנדיקער פּאָלי־טיק זיינען די יסודות פון א רואיקערער און גערעכטערער האַלטונג לגבי דער אונ־גאַרישן אידנטום אויף מצד דער העכסטער און פאַראַנטוואָרטלאַכסטע פירער אין לאַנד.

אָט דערפון שטאַמט אָט דער זייער פריינדלאַכער אינטערווייו פונם מיניסטער פּרעזידענט גראַף "בעטלען־דער פון מיטן אלוועלטלאַכן פּאַרלאַמענט־ער פון דער "איטא", יעקב לאַנדוי, וואו די צען יאָריקע אונגאַרי־שע רעגירונג האָט דאָס ערשטע מאָל אנערקענט אַן א שום באַגרענעצונג די באַדייטונג און די פאַרדינסטן פון דעם אונגאַרישן אידנטום פאַרן לאַנד סיי אין דער פאַראַנגענגענהייט און סיי פאַר דער צוקונפט. אין פריערדיקע דערקלערונגען פון גראַף בעטלען פלעגט מען טרעפן תמיד עפּעס א הינטער שטול'כל, א רעד־זערוו מיט א שטאָכווערטל דערצו. דאָס מאָל איז אַלצדינג געזאָגט געוואָרן אין א סימפּאַטישן טאָן, א רעזערוואַציעס און אַן א גלייכצייטיקער פאַרבינדונג פאַר די רעגירונגען. עווענס איז עס נאָך לאַנג נים קיין גאַראַנטיע פאַר א אידיליישן שלום־בית מיט די אונגאַרישע אידן, אָבער א געוונטער סימפּטאָם פון גוטן וויל מצד די הערשנדע קרייזן.

אויף אָט דעם יסוד האָבן זיך אויך אָפּגעשפּילט די דעבאַטן אין ביידע הייזער פונם אונגאַרישן פּאַרלאַמענט אויבערן נומערוס קלאַוזוס, וואו דער בילדונגס מי־ניסטער גראַף קלעבעלסבערג האָט אויס־געזאָגט געוויסע סודות פון חדר. עפּעס ווי די רעגירונג שעמט זיך היינט איבער הויפּט דערמיט, וואו זי האָט זיך אַמאָל געלאָזט אריינפירן אין אזא מיאוס'ן גע־זעץ, פאַר וועלכן מ'האָט געכאַפּט מאַראַ־לישע פעטש אזש ביים פעלקערבונד און געמוזט עס באַלד ענדערן.

אינטערעסאַנט, יאָ כמעט סענסאַציאָ־נעל איז געוואָרן די רעדע פון ערצאַג יאָ־זעף אין אונגאַרישן אויבערהויז (סענאַט) (טובת די אידן). **ס'איז דאָס ערשטע מאָל** אין דער געשיכטע, אז א האַמסבורגער ערצאַג זאָל זיך עפנטלאַך אָננעמען פאַר אידישע קריוודעס. ס'מוז דערביי זיין געהיימע מאָטיוון, אָבער פאַר דער וועלט איז עס א סענסאַציאָנעלע פאַסירונג. ווייל דער ערצאַג האָט נים סתם אריינגעפלאַכ־טען א פּאָר אידן פון פריינדלאַכע ווערטער אין זיין גרויסער בודזשעט רעדע: ער איז טאַקע אריינגערודנען טיף אין דער גאַנצער אידנפראַגע פון לאַנד און געפאַ־דערט נים בלויז, אז די אונזווערסיטעטן זאָלן אויפנעמען אידן אידישע סטודענטן, נאָר אז מען זאָל באַהאַנדלען דעם אידישן בירגער אין אונגארן אויף אַלע געביטן פון לעבן ווי ריינבלוטיקן אונגאַר, מ'זאָל נים מאַכן קיין אונטערשיד אין דער קעגנ־ווערט, נאָר שוין טויזנטער יאָרן. די פּר־עה'ס, המנ'ס. אפילו אַנגעראַס, פּויבסטן מלכים פון מיטל־אַלטערלאַכן נייעם אייראָפּע, ביז די דעמאָקראַטישע רעפּוב־ליקן מיט אַלע זאַאָלאָגישע און עקאָנאָ־מישע אנטיסעמיטן האַלטן אין איין שריי־ען אז אַלע פעלקער ליידן פון דער קראַנק־הייט.

אזוי גוט אידן ווי נים אידן האָבן אויס־פּרובירט אַלע מיטלען פּטור צו ווערן פון דער אַנשיקעניש, אָבער'ליידער די אַלע רעצעפּטן האָבן זיך אַרויסגעוויזן צו זיין ווירקונגסלאָז. מיט דורות, תפילות, סלי־חמות האָט מען געהיילט אין דער פאַר־נאַנגענהייט. אסימילאַציע, בירגערערעכט, האָט מען אָנגעווענדעט אין דער נאָענ־טער קעגנוואַרט. אָבער ס'איז בחינם.

צו דער קראַנקהייט איז אַלץ נאָך ני־טאָ קיין תרופה. מען האָט נאָך נים פעסט־געשטעלט די ריכטיקע דיאַגנאָזע. לענדער און פעלקער, נים נאָר אידן אַליין, זיינען פאַראינטערעסירט אין דער אויס־ראַטונג פון אנטיסעמיטיזם, אָבער א מנפה באַוויזט זיך אַלעמאָל אין אַנ־דערע טיילן, אונטער פאַרשיידענע פאַרבן, און דער קאַמף איז אויסזיכטלאָז.

אין וויין בושעוועס די מגפה אין דעם אוניווערסיטעט, אין דעם קרשי קרשים פון דעם עסטרייכישן פאָלק. עס וועט קיינער נים חושד זיין דער עסטרייכישער רעגירונג אז די מיאוס'ע מעשים פון יע־נע סטודענטן־כוליגאַנען זיינען איר צום האַרצן. די שטאָט פאַרוואַלטונג פון וויין איז זיכער מיטן גאַנצן האַרצן פא

זינדיק בלוט

א העלכסט שפּאַנענדיק ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

פון ג. ב.

(פאָרזעצונג)

דער וועכטער איז צוזעקומען און ער האט וועפרענט דורכן פענסטערל, וואס ער האט וועעפנט:

— וואס איז ? וואס קלאַפּסטו ?

— איך דאַרף דעם וואָרדען — שיק מיר אים ווייל איך אהער.

— דעם וואָרדען ? צו וואס דאַרפסטו אים ?

— איך דאַרף אים מיטטיילן א וויכטיקן ענין — זייער א וויכטיקן ענין ? וואס פאַר א וויכטיקן ענין ? וואס פאַלפּסטו ?

דער וועכטער האט געמיינט אז דער אינגל איז נערישט פון זינען. ער האט גע־הערט ווי ער האט ווילד געוויינט דורך די נעכט און ער האט נערייניקט אז ער איז ניט ביים קלאָרן פאַרשטאַנד.

— וואס איז דיר איינגעפאַלן ? באַ־רואיק זיך . ..

סעם האט זיך גענומען בעסער ביי אים:

— איך בעט דיר — ראַטעווט מיך — איך דאַרף האַבן וואָרדען — איך דאַרף מיט אים עפּעס ריידן — טו מיר די טובה — איך בעט דיך — פריינט מיי־נער.

דער וועכטער האט געענטפערט מיט רחמנות:

— אַלרייט, איך וועל אים זאָגן — ער דאַרף דאָ שפּעטער זיין.

— פליז, וואָרט נישט אויף שפּע־טער — איך דאַרף אים שוין — עס גייט דאָך אין מיין לעבן — איך בעט דיר.

— אַלרייט, איך וועט עס טאָן.

— זאָל דיר גאָט בענשן — איך דאַנק דיר.

מיט גרויס אומגעדולד האט סעם גע־וואַרט. ער האט אַרומגעשפּאַנט איבערן צימערל הין און צוריק און ער האט גע־וואַרט אויף דעם פריזאָן אויפזעער. ער איז אַלע וויילע צוגעלאָפן צו דער טיר און ער האט גענומען קלאַפּן און רופן דעם וועכטער, און אז דער וועכטער איז צו־געקומען האט ער געפרעגט:

— נו, וואס הערט זיך ?

— וואס מיינסטו ?

— נאָך־נישטאָ דער וואָרדען ?

— נאָך נישט.

— פאַרוואס נעמט עס אַזוי לאַנג ?

— פאַרוואס ?

— ער וועט באַלד קומען.

ענדלאַך איז דער וואָרדען געקומען. ער איז אריין אין צימערל און ער האט זיך באַגריסט מיט אים:

— העלאָ, באַי !

סעם האט געברענט פון אומגעדולד און נישט ענטפערנדיק אויף זיין העלאָ, האט ער גלייך אָנגעהויבן רעדן אין איין אטעם:

— גוטער מענש — איר דאַרפט עפּעס טאָ פאַר מיר — וואס זשע ? מען וועט מיר טאָקע אומברייגנען ? איך בין דאָך אומשולדיק ! ווי איר זעט מיך א לעבעדיקן, איך בין דאָך לחלוטין נישט שולדיק — נישט איך האָב דאָ געשאָ־סען — איך האָב דאָך אפילו קיין רע־וואָלווער נישט געהאַט — מיט וואס זשע האָב איך געקאָנט שיסן . .

דער וואָרדען האט שוין געהאַט צוטאָן מיט א סך פאַר'משפּט:ע, ער איז שוין געוואוינט געווען צו הערן פון זיי, אז זיי זיינען אומשולדיק, אז זיי זיינען די פאַרברעכנס נישט באַגאַנגען. ער האט לייכט געשמייכלט הערנדיק סעם'ס נאַ־איווע רייד.

— וואס זשע האָסטו מיר געוואָלט זאָגן ?

— אַט דאָס טאָקע: איך בין דאָך אומשולדיק.

— זעץ זיך, באַי — נאָר רואיק — זיי נישט אויפגערעגט — איך הער דיר אויס.

סעם האט זיך געזעצט און ער איז מיט אמאָל געוואָרן שטאַרק דערשלאָגן פון דעם וואס דער וואָרדען איז אַזוי רואיק, שמייכלט אַזוי מאַדנע און זיין אימפּעט איז פון אים אָפּגעפאַלן.

—נו, דער — איך הער דיר.

— איך האָב נישט געשאָסן — דאָס האט געטאָן אַן אַנדערער.

— אַן אַנדערער האט עס געטאָן, ביז־טו זיכער ?

—איך האָב דאָך אַליין געזעען.

— וואס מיינסטו געזעען ?

— מיט מיר איז געווען נאָך איינער — איך האָב געטריבן די מאַשין — דער צווייטער ראַיז געזעסן לעבן מיר מיט א רעוואָלווער אין האַנט — ער האט גע־שאָסן —

— ווער איז דער מאַן ? וואו איז ער אהיינגעקומען ?

— ער איז אַנטלאָפן — ער הייסט מאַקס — מאַקס ראָזענבערג.

— אַזוי ? ראָזענבערג ? דאָס האט ער געשאָסן ?

— נו, געוויס — ער האט דער'הרג־עט דעם דעטעקטיוו, און אין דער לעצ־טער מינוט, ווען ער האט געזעען אז מיר וועלן זיך נישט קאָנען דורכרייסן, איז ער אַראָפּגעשפּרונגען און איז אַנטלאָ־פען.

— איז דאָס ריכטיק ?

דער וואָרדען האט זיך שאַרף איינגע־קוקט אין מיין פּנים. סעם האט דערפילט אז ער גלויבט אים נישט, איז ער אויס־געשפּרונגען און ער האט אויסגערופן מיט דעם נאַנצן וויטעאַג פון זיין אומגליקלאַ־כען לעבן:

—איר גלויבט מיר נישט ? איר גלויבט מיר ניט ?

דער וואָרדען האט אויסגעשטרעקט די האַנט און ער האט א גלעט געטאָן אי־בערן אָפּקל:

— ווער זאָגט דען אז איך גלויב דיר.... איך גלויב . . .

— איך שווער ביים דעם ליכטיקן אַנ־דייַנק פון מיין פאַרשטאָרבענער מוטער, אז אַזוי איז עס געווען ווי איך זאָג, אַט דער ראָזענבערג האט אים דערשאָ־סען ! פאַרוואס גלויבט איר מיר ניט ? אַדרבא זאָל מען מיר צענויפברייגנען מיט אים, מיט אַט דעם ראָזענבערגן, לאָמיר זעען ער זאָל וואָגן צו לייקענען ! ער קאָן נישט לייקענען.

דער וואָרדען האט אויסגעהערט זיינע רייד, ער האט פאַר אים דערציילט פּינקט־לאַך ווי דאָס איז פאַרגעקומען. אָבער דער וואָרדען האט נעריינקט, אז דאָס האט ער צוגעגעבן, האט אַזוי פיל געטראַכט וועגן דעם, אז ער אַליין מיינט שוין, אז עס איז מאַקע אַזוי געווען. ער האט אים בעטן צו זיין רואיק און ער זאָל זיך צו־ריקזעצן. און ער האט געזאָגט:

— אַלרייט. איך וועל א טראַכט טאָן וועגן דעם.

און כדי אָפּצו'פטו'ן אים מיט אַן ענט־פער, האט ער צוגעגעבן:

— ווייסטו נאָר וואָס ? שרייב אַן א ביטע וועגן א נייעם טרייעל — שרייב אַן ווי דאָס איז פאַרגעקומען — אפשר וועט מען דיר באַוויליקן א נייעם טרייעל.

דער וואָרדען האט נוט פאַרשטאַנען אַז פון דעם וועט נאָרניט אַרויסקומען. אַוי־סער דעם : ווען דאָס וואָולט טאַקע אַזוי געווען — האט ער געטראַכט — וואָל־טען דאָך זיינע איינענע צוגעשטעלטע לאָ־יערס — ער האט עס דעריבער גע־זאָגט בלויז אויף אָפּצוקומען.

— געוויס — איך וועל אָנשרייבן א ביטע. — האט זיך סעם אָנגעכאַפּט אַז דעם — וואָרום : איך בין דאָך פאַרט נישט שולדיק. פאַרוואָס זאָל מען מיך אומברייגנען ? איך בין דאָך נאָך אַזוי יונג ? איז שוין נאָר קיין גערעכטיקייט ניטאָ ?

דער וואָרדען האט א פרעג געטאָן:

— נו, און ביי דיר, ביי דיר האט מען געפונען א רעוואָלווער ?

—יאָ, מען האט געפונען.

— דו האָסט דאָך געזאָגט, אַז דו האָסט קיין רעוואָלווער ניט געהאַט ?

— געוויס, איך האָב טאַקע נישט גע־האַט !

— ווי אַזוי זשע האט מען ביי דיר געפונען ?

— א ? דאָס ווייס איך נישט. דאָס איז מיר אויף נישט פאַרשטענדלאַך — אַט דאָס איז אַזוי, אַז מען צוט עגדע פונם יאָר האט ער מיט איר חתונה געהאַט.

ער האט פאַר איר געעפנט א שיינע היים, האט איר געגעבן יעדן סענט וואָס ער האט פאַרדינט.

ער האט זי פאַרגעטערט און ווי עס האט אויסגעזעהן האט זי אים אויף היים געליבט.

זיין שווינער האט ער געהאַלטן ווי אַן איינענע מאַמע און ביידע האָבן אַנ־געהערט אַלע מעגלאַכקייטן צו האַלטן זי אויפן גלייכן וועג.

דריי יאָר צייט האָבן זיי געלעבט גליק־לאַך און דאַן —

דאַן האָבן זיך אָנגעפאַנגען צו דערטראָ־גען קלאַגען צו עגדרו אַז זיין פרוי טרעפט זיך מיט אַנדערע מענער און אין א געוויסן אָוונט האט ער זי מאַקע געטראָפן שפּאַצירנדיק מיט א פרעמדן יונגערמאַן.

ער איז אויפגעציטערט געוואָרן, דאָך האט ער זיך קאָנטראָלירט און ער איז גלייך אַוועק צו איר מוטער אויסצוגיסן פאַר איר זיין האַרץ.

ווען ריטאַ איז צוריק אהיים געקומען האָבן זיי ביידע איר געמאַכט פאַרווירפע. זי האט זיך צעוויינט און זי האט צוגע־זאָגט, אַז זי וועט שוין זיין גוט און פרום —

ער האט איר פאַרגעבן.

אַזוי האט עס פאַסירט א פאַר מאָל און יעדעס מאָל ווען זי פלעגט זיך צע־ווייַנען האט זיך אָפּגעשפּילט דער קלי־מאַקס פון אַט דער מערקווירדיקער דראַ־מע.

קומענדיק אהיים אומדערוואַרטעט, האט ער געטראָפן די טיר פאַרשלאָסן און אין הויז איז געווען פינסטער.

ער האט געמיינט אַז זי איז ערגעץ אַוועק און אַז זי וועט באַלד צוריקקער־מען.

איז ער שטילערהייד אַריין.

באַלד האט ער זיך אַליין איבערגעגעבן צו דער פּאַליציי, און דאַן —

אַן אונטערזוכונג, א טרייעל און — ער איז פאַראורטיילט געוואָרן אויף צען יאָרן צוריק.

זיין גוטע אויפפירונג האט פאַר אים געוואונען א פאַר יאָר און —

מיט זיין באַפרייאונג האט מען זיך ערשט דערוואוסט די איינצלהייטן פון אַט דער לעבנס טראַגעדיע.

אַכט יאָר צייט האָט ער געשמאַכט אין פריזאָן

פון אַבינדור

מיט אַכט יאָר צוריק האָט זיך אָפּגע־שפּילט אַט די טראַגעדיע און ערשט איצט האָט מען זיך דערוואוסט די איינצלהיי־טען — ערשט איצט ווען ער איז באַפרייט געוואָרן נאָכדעם ווי ער האָט אַכט יאָר אָפּגעשמאַכט אין פריזאָן.

ריטאַ אַרנאַלד איז געווען איר נאָמען. ווען זי איז געווען בלויז 17 יאָר אַלט האָט זי שוין געפירט א ליבע מיט אייר־נעם, וועלכער האָט אויסגענוצט איר ברע־נענדיקע ליבע צו אים און ער האָט זי שענדלאַך אָפּגענאַרט. ווען זי האָט אים דערצייל טאָן אונטער איר האַרצן טראָגט זי די פרוכט פון זייער ליבע, אי זער, איר געליבטער, איינגאַנצן פאַרשוואונ־דען.

איר מאַמע, וועלכע איז געווען א פאַר־מעגלאַכע פרוי, האָט דאָ געהאַנדלט זייער צערטלאַך, מיט איר טאָכטער. אַנשטאָט צו פאַרטרייבן זי פון זיך פאַר איר פאַר־ברעכן האָט זי איר נאָך געטרייסט אין אירע פאַרצווייפלטע מאָמענטן.

— נו, און ביי דיר, ביי דיר האָט מען געפונען א רעוואָלווער ?

—יאָ, מען האָט געפונען.

— דו האָסט דאָך געזאָגט, אַז דו האָסט קיין רעוואָלווער ניט געהאַט ?

— געוויס, איך האָב טאַקע נישט גע־האַט !

— ווי אַזוי זשע האָט מען ביי דיר געפונען ?

— א ? דאָס ווייס איך נישט. דאָס איז מיר אויף נישט פאַרשטענדלאַך — אַט דאָס איז אַזוי, אַז מען צוט עגדע פונם יאָר האָט ער מיט איר חתונה געהאַט.

ער האָט פאַר איר געעפנט א שיינע היים, האָט איר געגעבן יעדן סענט וואָס ער האָט פאַרדינט.

ער האָט זי פאַרגעטערט און ווי עס האָט אויסגעזעהן האָט זי אים אויף היים געליבט.

זיין שווינער האָט ער געהאַלטן ווי אַן איינענע מאַמע און ביידע האָבן אַנ־געהערט אַלע מעגלאַכקייטן צו האַלטן זי אויפן גלייכן וועג.

דריי יאָר צייט האָבן זיי געלעבט גליק־לאַך און דאַן —

דאַן האָבן זיך אָנגעפאַנגען צו דערטראָ־גען קלאַגען צו עגדרו אַז זיין פרוי טרעפט זיך מיט אַנדערע מענער און אין א געוויסן אָוונט האָט ער זי מאַקע געטראָפן שפּאַצירנדיק מיט א פרעמדן יונגערמאַן.

ער איז אויפגעציטערט געוואָרן, דאָך האָט ער זיך קאָנטראָלירט און ער איז גלייך אַוועק צו איר מוטער אויסצוגיסן פאַר איר זיין האַרץ.

ווען ריטאַ איז צוריק אהיים געקומען האָבן זיי ביידע איר געמאַכט פאַרווירפע. זי האָט זיך צעוויינט און זי האָט צוגע־זאָגט, אַז זי וועט שוין זיין גוט און פרום —

ער האָט איר פאַרגעבן.

אַזוי האָט עס פאַסירט א פאַר מאָל און יעדעס מאָל ווען זי פלעגט זיך צע־ווייַנען האָט זיך אָפּגעשפּילט דער קלי־מאַקס פון אַט דער מערקווירדיקער דראַ־מע.

קומענדיק אהיים אומדערוואַרטעט, האָט ער געטראָפן די טיר פאַרשלאָסן און אין הויז איז געווען פינסטער.

ער האָט געמיינט אַז זי איז ערגעץ אַוועק און אַז זי וועט באַלד צוריקקער־מען.

איז ער שטילערהייד אַריין.

באַלד האָט ער זיך אַליין איבערגעגעבן צו דער פּאַליציי, און דאַן —

אַן אונטערזוכונג, א טרייעל און — ער איז פאַראורטיילט געוואָרן אויף צען יאָרן צוריק.

זיין גוטע אויפפירונג האָט פאַר אים געוואונען א פאַר יאָר און —

מיט זיין באַפרייאונג האָט מען זיך ערשט דערוואוסט די איינצלהייטן פון אַט דער לעבנס טראַגעדיע.

דער אויפמאַרש פונ'ם רומענישן אידנטום

(שלום פון זייט 2)

איבערן גאַנצן לאַנד (70 באַצירקן). דאָס האָט געפאָדערט רייזיקע מיטלען און א גרויסן קאַרד פון פּראָפּאַגאַנדיסטן — זאָ־כען, וואָס האָבן נאַטירלאַך אויסגעפעלט ביי דער נאָך ניט קאָנסאָלידירטער נאַ־ציאָנאַלער פאַראייניקונג.

די וויכטיקסטע שטערונג איז אָבער דער וואָל טעראָר, וואָס ווערט דורך דער רעגירונג פּראַקטיצירט בשעת די וואָלן. די ראַאַקציאָנערע פּרעסיאָלע וואָל סיס־טעם דיקטירט דער רעגירונגס פאַרטיי אַנ־קומען צו גוואַלד מיטלען כדי זיך זיכערן דעם דערפאָלג. דער פאַלן פון פּראָפעסאָר יאַרנא צו קאָפּן לויטן אינאַליעניש מוס־טער א קאָפּעראַטיוון פאַרלאַמענט האָט זיך אָנגעשטויסן אויף דעם ווידערשטאַנד פון דעם דערפאָלגענדיקן "וואָל מאַכער" אַר־דעם אַלטן פּראָפעסאָר ניט מאַכן קיין רייזיקאַלע עקספּעריפּעמענטן און אים פאַרזי־כערן, אַז ער וועט לויט'ן באַלאַנעישן רע־צעפּט אים פאַרשאַפן דינסטפאַרטיקן און נעהערדזאַמען פאַרלאַמענט. אויפן סכּד פון דעם הסכּם האָט אַרושעטעאַטן — דער פינאַנץ מיניסטער — איבערגענומען אויף דער צייט פון די וואָלן דעם אמט פון אינערן מיניסטער און פירט איין אַר־דענונג ביד חזקה.

די אייזערנע האַנט פון דער רעגירונג האָט זיך שוין געלאָזט פילן ביים איינ־

דער אויפמאַרש פונ'ם רומענישן אידנטום

(שלום פון זייט 2)

איבערן גאַנצן לאַנד (70 באַצירקן). דאָס האָט געפאָדערט רייזיקע מיטלען און א גרויסן קאַרד פון פּראָפּאַגאַנדיסטן — זאָ־כען, וואָס האָבן נאַטירלאַך אויסגעפעלט ביי דער נאָך ניט קאָנסאָלידירטער נאַ־ציאָנאַלער פאַראייניקונג.

די וויכטיקסטע שטערונג איז אָבער דער וואָל טעראָר, וואָס ווערט דורך דער רעגירונג פּראָקטיצירט בשעת די וואָלן. די ראַאַקציאָנערע פּרעסיאָלע וואָל סיס־טעם דיקטירט דער רעגירונגס פאַרטיי אַנ־קומען צו גוואַלד מיטלען כדי זיך זיכערן דעם דערפאָלג. דער פאַלן פון פּראָפעסאָר יאַרנא צו קאָפּן לויטן אינאַליעניש מוס־טער א קאָפּעראַטיוון פאַרלאַמענט האָט זיך אָנגעשטויסן אויף דעם ווידערשטאַנד פון דעם דערפאָלגענדיקן "וואָל מאַכער" אַר־שעטעאַטן. דער לעצטער האָט געראַטן דעם אַלטן פּראָפעסאָר ניט מאַכן קיין רייזיקאַלע עקספּעריפּעמענטן און אים פאַרזי־כערן, אַז ער וועט לויט'ן באַלאַנעישן רע־צעפּט אים פאַרשאַפן דינסטפאַרטיקן און נעהערדזאַמען פאַרלאַמענט. אויפן סכּד פון דעם הסכּם האָט אַרושעטעאַטן — דער פינאַנץ מיניסטער — איבערגענומען אויף דער צייט פון די וואָלן דעם אמט פון אינערן מיניסטער און פירט איין אַר־דענונג ביד חזקה.

די אייזערנע האַנט פון דער רעגירונג האָט זיך שוין געלאָזט פילן ביים איינ־

רעדזשיינע

כשר
מיר האַלטן
אַלע סאָרטן דעליקאַטעסן
פריש און געשמאַק
Regina Delicatessen
1775 ראַז סט. — טעל. 29 296
י. מאַרגאָליס, מענעדזשער

רעדזשיינע

ווען אין וואַטערס, מאַסק.
פאַרזיכערט זיך צו האָבן הנאה פון אייער וואַקאַציע עסקדיק
כשר"ע מאַלצייטן
אין
לינגער לאַנגער קאַטעדזש
מרס. י. מאַרדער
א פולע ליין פון כשר'ע דעליקאַטעסן.
רוסס אין מאַרבערגונג

רעדזשיינע

כשר
מיר האַלטן
אַלע סאָרטן דעליקאַטעסן
פריש און געשמאַק
Regina Delicatessen
1775 ראַז סט. — טעל. 29 296
י. מאַרגאָליס, מענעדזשער

סייל פּאַסטערס

געמאַכט

אין 24 שעה

שיין און צוציענד

ביי

"דאָס אידישע וואָרט"

מיר האָבן אַן אויסוואָל פון הונדערטער קאַטס פון די לעצטע צייכענונגען צו באַצירן די פּאַסטערס

מיר טוען די גאַנצע אַרבעט

שיקט אונז בלויז אַריין די פּרייזן פון די אַרטיקלען וועלכע איר ווילט אַרויס־שטעלן אויפן סייל — און מיר טוען שוין פאַר אייך דאָס איבעריקע

שרייבט אין וועלכער שפּראַך איר ווילט צו

THE ISRAELITE PRESS LIMITED

165 Selkirk Ave. Phones: 52 213 - 55 409

Doctors' Directory דאָקטוירים

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 578	51 250	**דר. ס. דוש. כערמאַק**, 834 מיין סטריט אפּיס שטונדן פון 2—4 און 7—8 DR. J. C. BERMACK
54 107	54 107	**דר. דוש. ברענער**, 402 סעלקירק עוועניו אפּיס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30 DR. J. BRENER
26 947	53 422	**דר. א. גוטמאַן**, 714 מאַראַנטאַ דושען. טראַסט בלדג. 283 פּאַרטעדזש עוועניו, קאָר. סמיט אפּיס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אַפּאָינטמענטס DR. A. GUTTMAN
22 717	54 429	**דר. ס. דושאַוויש**, 404 באַיד בילדינג שטונדן: 11—12 און 3—6 און ביי אַפּאָינטמענטס DR. SIMON JAUVOISH
26 600	28 153	**דר. וו. הערשפילד**, 576 מיין סט. קאָר. אַלעקסאַנדער עוו. אפּיס שטונדן: 11—1, 2—5 און 7—9 DR. H. HERSHFIELD
52 744	51 772	**דר. ב. א. וויקטאָר**, קאָר. סעלקירק און סאַלטער (איבער דער באַנק) אפּיס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. B. A. VICTOR
53 181	53 181	**דר. י. פּערלמאַן**, 291 באַראָוס עוועניו, קאָר. טשאַרלס אפּיס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. I. PEARLMAN
54 866	51 968	**דר. ס. קאָבריינסקי**, סוויט 2 קראָסס בלאָק (מיין און דאַפעריין עוועניו) אפּיס שטונדן: 3 — 5 און 7.30 — 8 DR. S. KOBRINSKY
53 915	52 614	**דר. סעם ראָדין**, ראַיאַל בענק בילדינג (מיין און סעלקירק) אפּיס שטונדן:: 3—4 און 6—8 DR. SAM RODIN
88 916	59 473	**דר. א. ל. שובין**, אפּיס שטונדן 11—12 און 2—6 אפּיס: בענק אָף קאָמערס בלדג., מיין און אַלעקסאַנדער רעזידענס: 375 מאַקריי עוועניו. DR. A. L. SHUBIN
		אויגן, אויערן, נאָז און האַלז
29 110	51 848	**דר. י. ה. בעקמאַן**, 613 באַיד בילדינג DR. J. H. BECKMAN
24 465	51 359	**דר. ד. מ. דושענאָף**, 2-830 סאַמערסעט בלאָק DR. D. M. GENOFF
		קינדער קראַנקהייטן
88 013	53 320	**דר. ה. מעדאָוי**, 904 באַיד בלדג. 3—5; 332 מאַניטאָבאַ עוו. 11—12 DR. H. MEDOVY
22 446	51 801	**דר. דושאַ. ה. שאַפּיראָ**, 604 באַיד בילדינג שטונדן: 3—5 און ביי אַפּאָינטמענטס DR. GEO. H. SHAPERA

Dentists Directory דענטיסטען

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
51 560	41 652	**דר. י. בן עזרא**, ב.א. 962½ מיין סטריט, קאָר. סעלקירק DR. I. BEN EZRA, B.A.
53 720		**דר. מ. א. ברעגמאַן**, סוויט 1 סט. דושאַנס בלאָק. 984 מיין סט. DR. M. A. BREGMAN
56 056		**דר. ס. טשערטשיל**, סוויט 1. טריק בלאָק. 972 מיין סט. DR. S. H. CHURCHILL

היימאַן און העסטרין

באַריסטערס, סאָליסיטאָרס און א. זו.
216 — מעקאַינטייר בלאָק — 216
טעלעפאָן 21 627
מר. העסטרינס וואוינונג:
306 סט. דושאַנס עוועניו, טעל. 53 133

שינביין, מאָראָזניק און ראָבלין

Shinbane, Morosnick & Roblin
Barristers, Solicitors and Notaries
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס, נאָטאַריוס
Office: 207-8 Confederation Life Bldg.
457 Main St. Opposite City Hall
טעלעפאָן 21 345—6

טשערניאַק, קאַפּשטיין און ספּיוואַק

Barristers, Solicitors, Etc.
460 מיין סטריט
טעלעפאָן 24 591 און 24 666

קאַנטאָר און דאָרפמאַן

אַרוואָקאַט און נאָטאַרי
CANTOR & DORFMAN
211 קוירי בילדינג, 233 פּאַרטעדזש עוועניו.
טעל. 29 937—89 225
רעזידענס:
108 בענערמאַן עוועניו, טעל. 51 353

ה. שולמאַן

אַרוואָקאַט און נאָטאַרי
געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט
Schulman & Nitikman
213 קאַנפעדעריישאַן לייף בילדינג
467 מיין סטריט, אָנטקעגן סיטי האַל
טעלעפאָן 88 462

ש. מילער

באַריסטער, סאָליסיטאָר א. א. זו.
S. MILLER, B.A., LLB.
505 Paris Bldg., Portage and Garry
Phone 22 203
מר. מילערס וואוינונג: 152 באַראָוס עוו.
טעלעפאָן 51 652

(וויטערעס קומט)

זום אין

פון י. יעווק

דער געשוואָרענער אַדוואָקאַט פון נגישע "זשראַנעס", ד. ה. פון די מאַרטירער. די דאָזיקע "זשי־ווילן אַבער זיין אירן און זיך ניט אין אומגעבעטענע פאַר־ר.

סטער אַרזשעטאַיאַנו: — איך מוז אַגן, ה' זיסן, אַז איך בין מסכּים יער באַהויפּטונג, אַז די אירן זיי־נאַציע. איך באַטראַכט די רומע־ירן פון תמיד אַן אַלס אינטעגראַ־ל פונם רומענישן פאָלק. איך בין ווך ניט איינפאַרשטאַנען מיט'ן ה' מאַן, וועלכער שטייט אין מיטן וועג איערע ראַדיקאַליזם און מיי־

. זיסן: — זיצן אויף צוויי ביינק־אַס איז שוין דער גורל פון ה' מאַן. וואָס אַבאַלאַנגט אייער מיי־ ' מיניסטער, מוז איך קאַנסטאַט־ז אין דעם באַשטיים די ניט אויס־ייט פון אַלע רומענישע שטאַט־ווען מיר פאָדערן מינאָריטעטן־שרייט איר: — וואָס דאַרפט איר איר זייט דאָך גלייכע ביירגער ינ. אויפן צווייטן טאָג אַבער, ווען יקע "רומענער" קומען אָן אין דער מאַניסטראַטור און רעגירונגס אַנ־ז — שרייט איר: ווי איז מעג־ז אירן זאָלן רעגירן אינבערן לאַנד? ן ווילן אויפהערן צו זיין "זשי־" פון ה' פילדערמאַן אָדער אייע־זידאַנעס", זיי ווילן זיין דאָס, וואָס ענ, אומאַפּהייענגיק — צו ס'אין ס אָדער ניט.

פילדערמאַן: — ה' מיניסטער, אַלט, אַז אירישע נאַציאָנאַלע פאָ־אין שעדלאַך, ווייל זי פירט צו מישען, קולטורעלער און סאָציאַ־זאָלירונג. אַלס באַוויז קאָן דינען וואו אַזאַ פּאָליטיק האָט געפירט ון.

זיסן: — איצט פרעג איך אייך, דערמאַן, מיט וועלכן איר האָט לוט קיין שום שייכות ניט ? אַבער יר רעדט וועגן רומענערגטן פון ן גלויבן. זאָגט מיר אויף אייער אַרט, צו זייט איר דען רעליגי־

פילדערמאַן: (נאָך א פּויזע) ניין.

. זיסן: אַט זעט איר, ה' מיניס־רעם מאַראָלן פּרצוף פון דער ראַ־ט, וואָס שטעלט מיט זיך דער ה' מאַן. ער רעדט אין נאָמען פון א עזער גרופּע און גלויבט ניט אין טונה.

די אויבן ציטירטע אויסצוגן איז ון, אַז דער אָנגרייפנדער צד איז ה' זיסן, בשעת ד'ר. פילדערמאַן אַרגומענט א דעפענזיווע פּאָזיציע. סיקע רעפּליק פון ה' זיסן קלינגען באַשולדיקונגס אָקט קענן דער אַסי־יע, און די בלאַסע ענטפערן פון ילדערמאַן איבערצייגן קיינעם ניט גן עדות וועגן פאַרלאָרנקייט און ער ערשעפונג.

זיסן מיניסטער אַרזשעטאַיאַנו האָט עשפּרעך מיט די אידישע פירער ס א גרויסן איינדרוק, און ער האָט אסן דעם שידוך מיט דער "אויער אַפּצולאָזן. נאָכמער, וואָס ער האָט דער רעגירונגס ליסטע אַריינגע־ ן "זיינע" אירן, וואָס האָט ניט געוויזן קיין שום באַזאָנדערע פּרע־ס, ניט ווילנדיק אָבער איבערייסן ר מעכטיקע פאַרבינדונגען האָט ער נדט די באַדינונגען און אויף אַזאַ אַ פאַר די אַסימילאַציאָנס איז קלאָר ה, אַז מען וויל פון זיי פּטור ווע־ עענדיק אַז די שפּיל אין פאַר'ן האָט די "אוניוניא" זיך צוגעאיילט רעפּנטלאַכן א בלוגן קאָמוניקאַט רעם, אַז דער בלאָק מיט דער רע־ איז ניט צושטאַנד געקומען.

יריעה, אַז די רעגירונג האָט אי־ ריסן מיט דער "אוניוניא", איז אין יאַנאַל אידישע קרייזן אויפגענומען ן מיט גרויס באַפרידיקונג. ווייל בעווען קלאָר, אַז אַרזשעטאַיאַנו אונטערגענומען דעם לעצטן שריט יס סימפּאַטיע צום נאַציאָנאַלן איר־ ס, נאָר אויס איבערצייגונגן, אַז אונ־ פילדערמאַן'ען שטייט א נישטיקע ון ניט געבעטענע אָפּיטרופּסים. אַסט, וואָס די רומענישע פּאָליטי־ דער האָבן אָנערקענט, אַז די "אוי־ ", קאָן הייבן צו מאַן ניט באַטראַכט אַלס די איינציקע פאַרשטייערן פונם רומענישן אידנטום, האָט געווירקט טיקנד אויף דער נאַציאָנאַלער פאַר־ ונג און זי געשטויסן צו ענערגישער ערבעט.

דורכפאַל פון דער "אוניוניא" און ערפאָלג פון דער אידישער ליסטע אַריינגעבראַכט א פולע דערשיטע־ ון די אַסימילאַטאָרישע רייען. דער ורזל איזראַעליט" — דער אָרגאַן ער "אוניוניא" — שיט פּעך און ל אויף די נאַציאָנאַלע אידן און ן זיי פאַר, אַז איבער זייער "מסי־ איז פאַרשטערט געוואָרן דער אַלי־ ון דער רעגירונג. די אידישע פאַר־ צט דענען אויס די מפּלה פון דער ניא" כדי צו פאַרשטאַרקן אירע יעס ביי די איצטיקע פּאַרלאַמענט

ווירקלאַך, ס'האָט קוים זיך אַמאָל ט פאַרשטעלן א מער גינסטיקע סי־ ע פאַר א אידישער ליסטע. ניט נאָר ון פון די ניי־פאַראייניקטע פּאַר־ נאָר אויך א באַרייטנדער מייל אַלט־רומענישן אידנטום האָבן זיך אַייסטערונג אַנגאַזשירט פאַר דער נאַלער פאַראייניקונג. די אידישע ן דיסקוטירט ברייט די מינאָריטעטן עס און האַלט, אַז די שאַנסן פון ווייטשער פּאַרטיי זיינען באַדייטנד ן.

האָבן זיך אָבער אַרויסגעוויזן אַנדער־ ווערייטן.

שטנס איז די ניי געשאַפענע פאַר־ עכיש און פינאַנציעל ניט געווען ריטעט אַרויסצושטעלן וואָל־ליסטן

(שלום אויף זייט 3)

אין פלאַנטער פון לעבן . . .

פון מ. ס.

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם מאַדערנעם אידישן לעבן אין אמעריקע

(פאָרזעצונג)

— וואָס מיינט איר ? האָט לעוו דער־שראָקן איבערגעפרעגט. ער האָט ניט קענט פאַרשטיין מיט וואָס ער האָט דער ראָמע געקענט ווי טאָן.

— איך מיין, האָט זי ווייטער גערעדט שנעל און מיט פייער, אַזוי ווי אַן אקטריסע רעדט אַפּ אַ גוט איינגעשטודירטע ראָלע, איך מיין אַז אַ מאַן, אונטערוועגנס, אין אַ האָטעל, ווען ער דערזעט אַ יונגע, שיינע פרוי רעדט צו אים אויס אַ פריינטלאַך וואָרט . . .

— אַ, מיין נאָמען, וואָס אייך קאָן אייג־פאַלן ! האָט לעוו אויסגערופן אויסער זיך און האָט זיך שיר ניט אַ הויב געטאָן פון זיין אָרט, אַזאַ פאַרדאַכט וואָרפן אויף אים, ער, וואָס האָט אויף זיין לעבן אפילו מיט אַ געדאַנק ניט געזינדיקט קעגן זיין טייער, ליב ווייב.

און אַז מ'וויל, האָט ער געטראַכט ביי זיך, איז זי דאָך גערעכט. האָט ער דען ניט געהאַט וועגן איר אַם אַזעלכע געדאַנקען ערשט מיט אַ פּאָר מינוט צוריק.

— איך בעט אייער אנטשולדיקונג, האָט ער געזאָגט. מיט אַ רירנדן קול, אויב איך האָב אייך ווי געטאָן מיט מיין פראַגע, האָב איך זיכער דערביי קיין שלעכטס ניט געמיינט.

— איך גלויב אייך האָט זי געזאָגט און האָט מיט אַ אַ ברעג פון אַ קליין, ווייס מיכל אויסגעוויש אַ טרער פון אירע שוואַרצע אויגן, און איך אנשולדיק אייך, האָט זי צוגעגעבן נאָך אַ קורצער פּויזע.

לעוו האָט אַ קוק געטאָן אויף איר מיט אַ דאַנקבאַרן בליק. אין דעם מאָמענט האָט ער דערפילט, אַז די פרוי איז אים געוואָרן נאָענט ווי אַן איינגענע שוועסטער. ער איז געווען ברוגז אויף זיך אַליין, וואָס ער האָט די אומשולדיקע פרוי אין עפּעס חושד געווען. און ער האָט באַשלאָסן גוטצומאַכן זיין האַנדלונג מיט דעם וואָס ער וועט איר העלפן קויפן פאַר איר מאַן אַ רינג אויף האַלסייל פריי. ער האָט אַ קוק געטאָן אויף איר ווי מיט זיך געבעט און האָט שטיל געזאָגט :

— אויב איר ווילט, וויל איך פאַר אייך קויפן דעם רינג וואָס איר ווילט.

— יאָ ? האָט זי אויסגערופן מיט בליש־משעגריאַע אויגן ,איך דאַנק אייך זייער.

אין דער מינוט האָט דער ווייטער צוגע־בראַכט אַ פלאַש מיט צוויי גלעזער. ער האָט די גלעזער אויוגעשטעלט אויפ'ן טיש און האָט זיי אָנגעגאָסן מיט רויט־שפּילנדיקן ווייַן.

א נייער פאַרשוין

— איך טרינק פאַר אונזער באַקאַנט־שאַפט ! האָט לייידי שוואַרצקאָפּ די ערשט מע אויפגעהויבן איר גלאָז.

לעוו קרייזדער האָט דערפילט, אַז אינצו מוז ער איר ווייַן אַז ער איז ניט קיין פאַרשלאָפענער, כאָטש אַ קומט פון פילאַ דעלפיע. ער האָט אַ כאַפּ געטאָן זיין גלאָז, אין וועלכער דער ווייַן האָט רויט געפינקלט אַנסקעגן די עלעקטרישע לאַמפּן, און אויפ־הויבנדיק די גלאָז אין דער הויך, האָט ער אויסגערופן! מיט באַייסטערונג :

— פאַר'ן געזונט פון לייידי שוואַרצקאָפּ!

קיינמאָל אין זיין לעבן האָט לעוו קריי־דער נאָך אַזאַ מאָרגן געפיל ניט דורכגע־לעבט, אַזן ער האָט ביי זיך אַליין ניט גע־עקט פעסטשטעלן צי איז דאָס דער ווייַן, וואָס האָט אַזוי אָנגעצונדן דאָס בלוט אין אים, אָדער די יונגע "לייידי שוואַרצקאָפּ", אָדער אפשר נאָר ביידע צוזאַמען.

— איך לאָד אייך איין צו מיר אין טעאַטער אויף היינט ביינאַכט, האָט זי גע־זאָגט צו אים צובויגנדיק זיך אַזוי נאָענט אַז ער האָט געפילט דעם הייסן אָטעם פון איר מויל אויף זיין באַק. ער האָט גע־שמייכלט דורך פאַרגעפלטע אויגן און האָט געדאַנקט פאַר דער אייגלאַדונג.

ביים טישל האָט זיך פּלוצלונג באַוויזן אַ מאַנספּערשון. ווער איז דער דאָזיקער מענש און פון וואַנען האָט ער זיך גענומען, און פאַרוואָס האָט ער אים פריער ניט געזען ? דאָס האָט ער ניט געקענט פאַר־שטיין. נאָך דער דריטער גלאָז ווייַן האָט דער קאָפּ אים נאָך שטאַרקער גערוישט און די אויגן זיינען געוואָרן אַזוי ווי איבערגע־צוינן מיט אַ בלינד הייטל. דאָס מוז זיין זייער שטאַרקער ווייַן, האָט לעוו ביי זיך געטראַכט און האָט געלאָכט צו זיך אַליין. ער האָט זיך פאַרגעשטעלט, אַז ווען ער וואָלט איצט אַ קוק געטאָן אויף זיך אין אַ שפּיגל, וואָלט ער זיך אַליין ניט דער־קענט. אַזוי קאָמיש מוז ער איצט אויסזען. ווען חוח'לע וואָלט אים איצט דערזען, וואָלט זי געלאַכט פון אים דאָס גרעסטע געלעכטער.

דורך פאַרגעפלטע אויגן האָט ער געזען דעם פרעמדן פאַרשוין אַ הויבער, אַ ברייי־טער, מיט אַ רויטן פעטן קאַרפּ, אַ ריז. ער איז געווען גלאַט ראַזירט און האָט געטראָגן אַ שיינעם פראַק, צום אָנהויב האָט זיך אים אויסגעוויזן אַז דאָס איז דער ווייטער, אָדער אפשר נאָר דער הויפּט ווייטער. ער האָט געטראַכט, אַז דאָס איז מען מסתמא געקומען מיט דער ביל פאַר'ן ווייַן, און מעשה דזשענטלמאַן האָ טער זיך אַ כאַפּ געטאָן פאַר דער קעשענע. אָבער לייידי שוואַרצקאָפּ האָט אים אָפּגעשטעלט מיט אַ שמייכל :

— דאָס איז מיין מאַן, מר. שייגצוויט, האָט זי געזאָגט, און שטילערהייט, צובויגנ־דיק זיך צו אים, האָט זי אים אריינגעשושט קעגן אַן אויער : קיין וואָרט וועגן דעם רינג, עס דאַרף זיין אַ סורפּרייז, פאַרשטאַ־נען ?

ער האָט פאַרשטאַנען. געווים האָט ער פאַרשטאַנען. עס איז אים שטאַרק געפעלן וואָס "לייידי שוואַרצקאָפּ אַז אַזוי איבער־געגענגען איר מאַן, וואָס זי וויל אים איבער־ראַשן מיט אַ מתנה. אין דער זעלבער צייט האָט ער געטראַכט, אַז ס'איז אפשר ניט אַזוי גוט וואָס זי איז אַזוי איבערגעגענען צו איר מאַן. אַזאַ ווייבל, האָט ער געטראַכט, טראַכט ניט וועגן אַנדערע מענער. פע, ער האָט הייגט זייער שלעכטע געדאַנקען. ווען חוח'לע וואָלט פלוצים דערוואוסט זיך וואָס פאַר אַ זינדיקע געדאַנקען ער האָט. אָבער דאָס לעבן איז דאָך אַזוי קורץ. נאָר איין מאָל לעבט מען אויף דער וועלט... דאָס לעבן איז אַזוי שיין, און לייידי שוואַרצ־קאָפּ איז אַזוי געשמאַק, און דער ווייַן איז אַזוי באַרוישנד... יאָ, ער וועט גיין מיט איר אין טעאַטער. ער וועט זי זעען שפּיל־סיי ווי, זעט ער דאָך, וועט ער שוין הייגט ביי זיך אין ציטער ניט קענען איינלגן. וועט דאָס בוך וואַרט אויף מאָרגן ביי־נאַכט. מאָרגן אין דער צייט וועט זי טרייען אים שוין פירן צוריק קיין פילאַדעלפיע, וועט ער דאַמאָלסט האָבן גענוג צייט צו איינגען.

די נעראַנקען זיינען ביי אים אַרומגע־לאָפן אין קאָפּ און האָבן, אַזוי ווי מחנות פלינן, אים געזשושעט אַרום דיר אויערן. ער האָט זיך אויפגעשטעלט ווי אויף פרעמ־דע פיס און האָט אויסגעשטרעקט די האַנט צום נייעם פאַרשוין : "אַם פריינט מיך אַז צו קענען", האָט ער געזאָגט מיט אַ האַלב געליימטער צונג. און איז צוריק אַוועקגע־פאַלן אויפ'ן ביינקל. האָט ער באַמערקט ווי לייידי שוואַרצקאָפּ האָט זיך איבערגעוואַנט־קען מיט איר מאַן ? ניין. ערהאַנטראַס זיכער ניט באַמערקט. ער האָט דאָס ניט געקענט באַמערקן אין דעם צושטאַנד אין וועלכן ער האָט זיך געפונען.

מיין טייערער, לייידי שוואַרצקאָפּ געזאָגט צו איר מאַן, איך האָב איינגעלאַדן אונזער נייעם פריינט, מר. קרייזדער, צו אונז אין טעאַטער מיט דער היינט ביינאַכט.

— אויסגעצייכנט ! האָט דער פאַרשוין אויסגערופן מיט אַ טיפער באַס־שטימע. נאָך דער פאַרשטעלונג וועלן מיר גיין אין אַ קאַבאַרעי. געפעלט עס אייך, מר. קריי־דער ?

לעוו האָט געשמייכלט און האָט זיך נאָ־ריש געשאָקלט אויף זיין שטול. "אַלץ וואָס איר ווילט, אפילו אַ גאַנצע נאַכט, די נאַכט איז די איין־און־איינציקע נאַכט פון מיין גאַנץ לעבן, פאַר פלעזשור. מיצרגן — ווי־דער צו ביזנעס".

— אָבער עס ווערט שפּעט, האָט דער פאַרשוין פלוצים אויסגערופן, עס איז שוין באַלד אַכט אַזייגער. די האַסט שוין גע־דאַרפט זיין אין טעאַטער, מיין ליבע.

(ווייטערעס קומט)

פרעמ. כרעקען דריקט אויס צוטרוי אין פול

(פאָרזעצונג פון זייט 1)

אַליין האָט, צוליב די שווערע צייטן, פּר־נאַנציעלע שוועריקייטן.

סאַסקאַטשעוואַנער פול ווייט פון באַנקראָט

רעדזשיינע, סאַסק., יולי 4. — אין פאַר־בינדונג מיט'ן קלאָגן אַז די ווייַץ פולס פון די פריירי פּראָווינצן לייזן זיך אויף צוליב זייער פינאַנציעלער הינטערשטע־ליקייט, האָט ג. וו. ראָבערטסאָן, סעקרע־טאַר פון סאַסקאַטשעוואַנער פול, דער־קלערט, אַז דער פול וואָס ער פאַרטרעט איז ניט הינטערשטעליק' בנוגע די נאַראַנ־טיעס וואָס די רעגירונג האָט פאַר אים געגעבן צו די בענק, און אַז דער פול האָט ניט איצט קיין צאַלונגען צו דער רעגי־רונג וואָס ער קאָן ניט מאַכן.

מר. ראָבערטסאָן לייקנט דעם קלאָגנ וועגן דער אויפלייזונג פון'ם פול, און ער זאָגט, אַז ס'איז דאָ אַ מעגלאַכקייט דער פול זאָל ביי זיין האַלב־יערלאַכן צור־זאַמענפאַר קומענדיקע וואָך באַשליסן אַנ־צואווענדן נייע פאַרקויף מיטלען.

דער אידנבריזשער יובילי

פון ד. וויקער

עס איז שוין נאָך יום־טוב. עפּעס שפּירט זיך אַזוי נורנע אויפן האַרצן, היינט, צוויי טעג נאָך דעם.

עס רוישט אין קאָפּ, עס שטייט פאַר די אויגן דער נאַנצער פאַראַד. צום ערשטן מאָל אין אידבריזשער געשיכטע האָבן מיר אַזאַ פאַראַד געהאַט. פיר מייל ווייט האָט זיך געצויגן דער עולם פון פוסגייער און פון מיט פערד און נאָך די שטיל שלייכנדע גרויסע שיינע קאַרס ,וועלכע זיינען געקומען פון ווייטע געגנדן פון רעדזשיינע, סאַסקאַטון, מעלוויל און אַנדערע. מר. בראַזער פון הומבאָלדט, זיין ברודער פון בעדרד היל, מר. פּאַלאַק קאַ־ניסקאַ און מעלפאָרטער אירן און פיקע אַנדערע פון אַלע געגנדן אַרום, באַקאַנטע און אומבאַקאַנטע. מר. לייאַנס פון טיס־דייל און הונדערטער אַנדערע אידישע און ניט אידישע געסט.

דער פאַראַד איז געפירט געוואָרן פון אַ מאַראַשאָל, מר. פ. רייזין. פעלנס זיינען געטראָגן געוואָרן פון דער פוסגייער מר. אליהו אַבראַמאָסקי, מר. יוסף שפּרינגמאַן, מר. רובין שפּרינגמאַן. נאָך דער פעלנס זיי־נען געגאַנגען דער דייטער יעקב ברוידע, אייזיק קאַהנען, הערי ברוידע. אַ וואָגן מיט מוזיקאַנטן אָנגעפירט פון הויפּט קאַפּיטאַן פון פאַראַד. זעקיק וויקער און נאָך פינף דייטער מיט אים זיינען געווען אין פאַראַד. דער פאַראַד האָט זיך אָנגעפאַנגען פון דעם סיטי האַל. דער פאָרזיצער, שטיינ־דיק אין אַ וואָגן געשפּאַנט אין אָקסן, האָט געענגען אַ באַטערקונג וועגן דעם באַדייי־טונג פונ'ם יום טוב אין אידיש און אין ענגליש. דער פאַראַד האָט זיך געצויגן פאַר גאַנצע פיר מייל ביז צו דער שול.

אַ שיינע דאַנק צו די אַרבעטער פון דעם האַל גייט דורך וועלכן דער פאַראַד האָט זיך אָנגעפאַנגען. אַ שיינעם האַרציק דאַנק קומט אויך פריינט מ. רייזען, פאַר דעם שיינעם טויער וואָס ער האָט געמאַכט לעבן זיין הויז דורך וועלכן דער פאַראַד איז דורכגעגאַנגען.

אַרום אַ מייל פון שול שטייט די אַלטע הויז נעמאַכט פון קלעצער, די פאַבאַגאַר־פיע פון וועלכער עס איז דערשיינען אין דער פאַפּעיעלער אויסגאַנג פון "דאָס אידישע וואָרט". דאָס איז די ערשטע אידי־שע הויז אין אידנבריזש, איצט איז אויף דער הויז אויפגעהאַנגען אַ פאָנד פון דער אונטערשריפט: "דער אידנבריזשער האַ־טעל פון 1906".

זייער צוציענדע פעלנס זיינען געטראַ־גען געוואָרן פון צוויי דייטער, מיט דער אונטערשריפט: "דער יוביליי פון אידישע קוקאַן, אידנבריזש, 1906 — 1931". פאַרשיידענע אַנדערע שיינע פעלנס מיט פאַרשיידענע אונטערשריפטן האָבן באַ־צירט דעם פאַראַד.

דער פאַראַד האָט זיך אָפּגעשטעלט ביי דער שול. דער אָרקעסטער האָט זיך אויס־געשטעלט אויף אַ סטענד אַרום שול. די צערעמאָניע האָט זיך געעפנט מיט דער "התקוה" און "אַ. קענעדאַ". דער פאָרזי־צער האָט געהאַלטן אַ ערעפנונגס רעדע אין ענגליש און אין אידיש. די קאַמיטע פון 9 האָט פאַרנומען די פּאָסטפאָרמע.

נאָך דינער האָט זיך די צערעמאָניע פונ'ם יום טוב געעפנט מיט אַ רעדע פונם פאָרזיצער, אַ באַגרייסונג פון ר. וו. פון מוניסיפּאַליטי. דור וויקער מיט אַ קאָנס־ער וועלכע האָבן פאַרטראָטן די מוניסי־פּאַליטי.

האַרציק האָט דער אירישער הייוו באַ־גריסט דעם יום טוב. ער האָט גערעדט אין ענגליש. ער האָט באַטאָנט דאָס די איר־ן זיינען גוטע און זיכער גלייך באַרעכטיק־טע טעקס צאָלער, און זיינען זיכער אַזוי גוט אַנערקענט און זיי פאַרדינען גוטע קריטיק פאַר זייערע דערגרייכונגען.

דאַן האָבן באַגריסט די פאַרטייער פון מוניציפּאַליטי. און דאַן איז געקומען די באַגריסונג פון אונזער מ.ל.א., אונזער דאָקטאָר, און צוויי פאַרטרעטער פון ענג־לישע צייטונגען, צוויי טאָון מעיאָרס, און באַגריסונגען פון פיאָנערן פון אידישע געסט פון דיסטריקט ווי מר. גרעי פון ווי־ניפּעג, מ. וואָלינער פון ווינניפּעג, און מר. סאַרנער פון ווינניפּעג.

באַגריסונגען זיינען אויך געהאַלטן גע־וואָרן פון מר. ראָזנבערג, פון רעדזשיינע, איק"אַ, און מר. ה. לייאַנס, טיסדייל, מ. פּאַלאַק קיניסטינאָ און פריינט באַריש, וועלכער איז איצט מיט אונז אין דער קאַ־לאָניע.

אַ האַרציקן דאַנק דריקן מיר אויס דער קאַמיטע און צו אַלע אידן וועלכע זיינען אונז געקומען צו הילף אין דער פייערונג פון אונזער יום טוב. די מערהייט פון זיי זיינען געווען צום ערשטן מאָל אין אונזער קאָלאָניע. אַ טיפן און האַרציקן דאַנק אין נאָמען פון דער קאַמיטע צו "דאָס אידישע וואָרט" פאַר דעם גרויסן אַנטייל וואָס די צייטונג האָט גענומען אין אונזער יום טוב און פאַר דער ספּעציעלער אויסגאַבע. די צייטונגען זיינען מיט פרייד צעכאַפּט געוואָרן פון מיינע הענט אין שול ווען זי אין אַנאַנסירט געוואָרן.

אַ שיינעם דאַנק צו פריינט ב. צוקער־מאַן פון מאַסקאַטון, וועלכער האָט אונז געגעבן אַ שיינעם פּרעזענט, צוויי לאַנג דויערנדע רעדעס פון אַ אידישער האַרץ צו אידן, און אַ דאַנק מר. ראָזנבערג פון איק"אַ פאַר זיין גוטהאַרציקער רעדע. מר. וואָלינער קומט אַ האַרציקן דאַנק פאַר קו־מען פון מאַסקאַטון, און האָט געגעבן אַ שיינעם פּרעזענט, צוויי לאַנג דויערנדע רעדעס פון אַ אידישער האַרץ צו אונזערע אידן.

נאָכאַמאָל זיינען געגריסט אַלע אידן וועלכע זיינען אָנוועזנד געווען מיט אונז ביי אונזער יום טוב. אַ באַזונדער דאַנק צו פריינט יצחק שיקאָניק (וועלכער איז גע־קומען פון פלין פאַלן צום יום טוב.

אַ וואָרט צו דער קאַמיטע: איך אַלס אייער טשערמאַן, מיינע ברידער פון קאַ־לאָניע, דאַנק איך אייך פון מיין טיפן האַרצן פאַר אייער אומערמידלאַכער און גוטער אַרבעט. איר האָט שווער געאַרבעט אָבער דער דערפאָלג פונם יום טוב איז געווען אייער באַלוינונג. אַ האַרציקן דאַנק צו מר. רייזען, דעם מוניציפּ קאַפּיטאַן פון דער קאַמיטע, וועמען קיינע שוועריקייטן האָבן ניט געשטערט אין זיין גוטער אַר־בעט. מיין האַרציקן דאַנק צו סעם וויקער, אונזער סעק. טרעזשורער, פאַר זיין אומ־ערמידלאַכער אַרבעט. ער איז די לעצטע טעג שוין געווען אויסגעשפּילט. איך האָף אַז ער וועט צוריק קריגן זיינע כחות. און מיט פרישע קרעפטן וועט ער צוטראָגן זיינע ווייטערדיקע ביישטייערונגען פאַר אונזער קאָלאָניע.

מיין האַרציקן דאַנק צו מיינע ברידער פון דער קאַמיטע, מר. גאַרראָן, פ. ל. גאַר־דאָן, יעקב ברוידע, יוסף שפּראַנגמאַן, ר. ראָזנבערג, ב. שעפּערמאַן, ח. ברוידע פאַר זייער גוטער אַרבעט.

אַ האַרציקן דאַנק שיקט די קאַמיטע צו דעם פריינטער פון די שיינע פעלנס וואָס האָבן באַשיינט דעם פאַראַד, הערי ראָזנ־בערג. די אַרבעט איז געווען וואונדערלאַך. אַ האַרציקן דאַנק צו די וואָס האָבן גע־האָלפן אין דעם טאָג פון אונזער יום־טוב ביי דער באַר, פּעפּעיעל צו רובין שפּרינג־מאַן, פאַר דער גוטער אָרדענונג וואָס ער האָט געהאַלטן.

אַ דאַנק אייך אַלע אונזערע אידישע פאַרמערס פון אידנבריזש. אַלע געסט וואָס זיינען געקומען צו אונזער יום טוב.

אַ דאַנק צו אונזער מר. לעווינסאָן מיט זיינע קינדער פון חדר וועלכע האָבן אַזוי דערפאָלגרייך דורכגעפירט זייער קאָנצערט טעסט.

מיר דאַנקען אַלעמען וועלכע האָבן זיך אָפּגערופן מיט טעלעגראַמעס, מיט ברייף און מיט אַרטיקלען דורך "דאָס אידישע וואָרט".

פאַר אייער ברידזש פּאַרטי

איז ניטאָ קיין בעסערע זאַך ווי עטלאַכע נעשמאַקע סענדוויטשעס מיט

קרעסענט היימישן קעז

פּאַסטעריזירט — ריין — פרישׁ — טעגלאַך און בלויז

15 סענט אַ דזשאַר

אָדער 8 סענט אַ פּונטיקער פּעקל

אויב אונזער מילך סיילסמאַן קומט ניט צו אייך, פּלץ טעלעפאָנירט 101 37 און מיר וועלן עס דעליווערן צו אייער היים

The Crescent Creamery Co. Ltd.

PHONE 37 101

CRESCENT COTTAGE CHEESE 12 OZ.

פלעיידאוז

"מאַראַטהאָן וואַקינג קאָנצעסט" האַלט שוין אַן איבער 300 שטונדן. שטענדיקער וואַרעוויל אין פאַרבינדונג מיט דעם קאָנצעסט

24 שטונדן טעגלאַך

ביכער !— ביכער !

צו שטוינענד ביליקע פּרייזן

פאַרשאַפט זיך אַ שיינע ביבליאָטעק

פאַר איינצעלהייטן ווענדעט זיך צו

"דאָס אידישע וואָרט"

Classified Section — קלאַסיפייד סעקשען

ספּעציעלע פּרייזן פאַר אַרוועטיזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אַפּטיילונג

איין מאָל. 5 ס. פּער 'אַנייט ליין"	פאַר 3 מאָנאַטן. $2.15
פאַר אַ וואָך, 20 ס. "	פאַר 6 מאָנאַטן. $4.00 "
פאַר אַ מאָנאַט, 75 ס. "	פאַר 1 יאָר. $7.50 "

:: צו פאַרקויפן :: FOR SALE

סנעפּ — סנעפּ

6 רום פולי מאָדערן הויז, אין באַיר עווענוי, צווייטער בלאָק פון מיין סטריט, אין בעסטן קאָנדיציאָן, שיינע ליכטיקע צימערן, אַ וואונדערבאַרער גאָרטן, מיט אַ שיינעם פראָנט מיט בלומען אַזוי ווי אַ פּאַרק. פּרייז $3,000. מוז באַלד פאַר־קויפט ווערן. די גרעסטע מציאה פון היינ־טיקס יאָר.

דאָבל הויז אויף דאַפּערן עווענוי, 12 צימערן, אין גוטן צושטאַנד, אַ גרויסע מציאה פאַר $3,200.

נעלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט.

אינשורענס פאַר אַלערליי צוועקן.

Sheps Agencies Ltd.

804 מיין סטריט

טעלעפאָנס 761 55 אָדער 807 53

צו פאַרקויפן אַ פערד, האַרנעס און וואַגן פאַר אַ מעסיקן פּרייז. זיך ווענדן אין 621 אַלפּערד עווע., טעלעפאָן 976 55.

:: פערזענלאַכעס :: PERSONAL

מעדיציניישער מאַסאַזש

מרס. ה. ע. סאָלאָוויי, פראָפ. מאַסאַזשיס־טין, באַהאַנדלט פאַראַליזיס, לאַמבעגאָ, אַלע פאָרמען פון רימאַטיזם, טרויקענע באַנקעס. 838 סאָמערסעט בלאָק, טעלע־פאָן 066 88; רעז. 410 53.

היים און אַפּיס פּורניטשור פאַרלאַנגט פאַר מוזמן נעלט.

KILSHAW'S

Auctioneers

Canada Bldg. Phone 29 040

R. B. ORMISTON

פלאָריסט

צוויי סטאָרס צו אייער באַדינונג

96 Osborne St., Phone 42 386

340 Portage Ave., Phone 24 791

בלומען טעלעגראַפירט איבערראַל

מאָטאָר טוריסטן

מיר מאַכן פאַרבינדונגען צווישן מאָטאָ־ריסטן און פּאַסאַשירן אויף אַ שער עקס־פּענס באַזיס באַראַטונג פריי.

AUTO TRANSPORTATION BUREAU

382 Donald St. Phone 86 139

מעק'ס טי רום

273½ דאָנאַלד סטריט, אַנטקעגן איטאָנס טי קאָפּ ריידינג אין לייכטע צובייסענס.

מרס. מעק"קרירי, גוט באַקאַנטע ענטער־טיינער און טי קאָפּ ריידער.

A. MUIR

אוטאָריזירטער

דוקע פיניישינג סטיישאָן

פענדערס און באַדי ריפּעירס

376 FURBY ST.

PH. 33 255

:: צו פאַרענטן :: FOR RENT

צו פאַרענטן אַ שיינעם דריי רום סוויט אין באַלטיק אַפּאַרטמענט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צום עדיטאָר, סוויט "די", טעלעפאָן 668 56.

צו פאַרענטן אויף 474 קינג סטריט, 2 סטאָרס מיט 6 רומס, אויפ'ן מאַרקעט. גוט פאַר אַלע סאָרטן ביזנעס. געבויידעט ניי דעקאָרירט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן אין 348 קאַלדוועל עווע., טעלעפאָן 743 53.

צו סובלעטן אַ סוויט פון דריי גרויסע ליכ־טיקע צימערן אין 182 מאַניטאָבאַ עווע. קאָן באַלד איבערגענומען ווערן. זיך ווענדן אין 503 דאַפּערין עווע.

צו פאַרענטן אַ גרויסע געפאָרנישטע רום. זיך ווענדן אין 484 פּלאָראַ עווע.

רום און באָרד צו מעסיקע פּרייזן

אין 20 אוק, ווייניפּעג ביטש

זיך ווענדן צו מרס. ריבאַק.

NOKOMIS BUILDING

האַרנרייוו און קאַמבערלענד

ווינישנווערטער פלאַץ

צו פאַרענטן. פּאַסיק פאַר לייכטער מאַנופאַקטשורינג אָדער אָפיסעס. ני־דעריקער אינשורענס רענטן.

THE J. McDIARMID CO., LTD.

201 Nokomis Bldg. Phone 26 294

צו פאַרענטן אַ געפּוירנישטע רום מיט אָדער אָן באָרד, פּאַסנדיק פאַר אַ באַי אָדער אַ מיידל. נוצן פון טעלעפאָן און אַלע פּוירנישטע רומס, פאַר לייט האַוזקיפּינג, ביי מרס. דייוו אין 30½ סאַרוס סטריט, ווייניפּעג ביטש.

צו פאַרענטן אַ שיינע געפאָרנישטע רום מיט הייסער וואַסער, פּאַסנדיק פאַר אַ סינגל מאַן אָדער פאַר אַ קאַפּל אָן קינדער. זיך ווענדן אין 700 פלאָראַ עווענוי.

צו פאַרענטן אַ 5 רום סוויט, הייסע וואַ־סער באַהייצונג, ניי דעקאָרירט, 287 פלאָ־ראַ עווע. טעל 916 51.

אַ יונג קאָפּל פאַרלאַנגט אַ געפּוירנישטע רום מיט אַ פּיאַנאָ און טעלעפאָן אין הויז, אין גאָרט ענד, מיט באָרד אויב מעגלאַך. ניט אָן די פריי. זיך ווענדן צו דאָס אי־דישע וואָרט באַקס 6258.

ארבעטער פאַרלאַנגט HELP WANTED

פאַרלאַנגט אַ שו"ב פאַר זאַנענפעלד קאָ־לאָניע. זאָל אויך זיין אַ מוחל און מוז קאָנען לערנען מיט קינדער. פאַר איינצעל־חיינען זיך ווענדן צום סעקר. פון קאָלאָניע MAX ZALIK

Ratcliffe Sask.

שוין איבער 350 שטונדן

"דער וואַקינג קאָנטעסט" אין פּלעיהאַוז טעאַטער נייט שוין אַן איבער 350 שעה און אַלע קאָנטעסטאַנטן האַלטן זיך מוטיק און זיי זיינען אַן זייער גוט. אייניקע פון זיי זיינען פּשוט אַ "רעטעניש".

נומער 30, בען לאַזאַר, איז דער "פאַ־טער" פון די קאָנטעסטאַנטן; נומער 1 — ביל לימסאַן נייט אַן זייער גוט אין האַלט זיך מוטיק; אויף נומער 8, סטעלע אייב־ראַסט איז זייער מוטיק און ער נייט ! זיי אַלע זיינען אידישע זיינגעלייט, און עס וואָלט געווען אינטערעסאַנט פאַר זיי צו זעען זייערע פריינט אין פּלעיהאַוז טעאַ־טער, וועלכע זאָלן זיי באַגריסן.

אויסער דעם קאָנטעסט ווערט אויף דורכגעפירט אַ וואַדעוויל פּראָגראַם, מוזיק און שפּאַס פאַר דער גאַנצער פאַמיליע. זעט דעם אינטערעסאַנטן וואַקינג קאָנ־טעסט.

* * * * * * * * * * * * * * * * * *

* לייענט "דאָס אידישע וואָרט" אייער *
* איינענע צייטונג, נערוויקט אין אונ־ *
* זער איינענער שפּראַך, פאַר אונזערע *
* איינענע אינטערעסן פאַרשפּרייט אין *
* אַלע אידישע היימען פון ווייניפּעג און *
* מערב קאַנאַדע. *

* * * * * * * * * * * * * * * * * *

איך וויל אַז איר זאָלט געדיינקען אויב איר דאַרפט

אינשורענס

פאַר פייער לעבנס פאַרזיכערונג

פאָנט מיר 52 619 אָדער 21 989

אַוטאָמאָביל פּלייט גלאַז האַלדאַפּ

A. HARRIS אַרעצקי

אַנשל סימבורג הכהן ע"ה

משתתפים אנחנו בצער של אביו ואחיו ואחותיו וכל משפ־חתו על מיתת בנו ואחיהם היקר אנשל בר' יצחק סימבורג הכהן. המקום ינחם אותם עם כל אבלי ציון וירושלים.

מר' ומרת זבאַרסקי, ווייניפּעג

מר' ומרת זלאָטין, פלין פלאַן

צו דר. ס. קאָברינסקי

פאַרזיצער פון מעדיצינישן סטעף פון מאָונט כרמל קליניק, דריקן מיר אויס אונזער טיפסטן מיטגעפיל אויף דעם פאַרלוסט פון זיין ליבער

מוטער

פּרעזידענט, באָרד אָף דירעק־טאָרס און אַלע אַקזיליערס פון

מאָונט כרמל קליניק

נעשעפט נעלעגנהייטן

קאָנפעקשאָנערי, אין סובאַרב, סטאָק $500, פיקסטשורס $500, רענט $35. אַ גוט־טאָבלירטער געשעפט.

גראָסעריי און בוטשער אַן עלמוואוד, סטאָק, פיקסטשורס און בילדינג צוזאַמען מיט 5 באַקוועמע רומס און גאַראַדזש $4.500. וועט בייטן אויף גאַרט ענד קאָ־טערדיש.

מאַנופעקטשורינג — אַ צאָל גוטע גע־שעפט־געלעגנהייטן פאַר נעשעפטסלייט מיט פון $1.000 ביז $15.000 קעש.

אויב איר ווילט אַ נעשעפט, זעט

ח. פּערלמאַן און נ. זעלטשען

MUTUAL AGENCIES

874 MAIN ST. PHONE 51 000

נידעריק־נעפּרייזטע טייפּרייטערס

— ניט נייַ, אָבער אין גוטן צושטאַנד.

רעמינגטאָנס	$17.50	ביז $80.00
אַנדערוואָוד	17.50	ביז 57.50
ראָיאַלס	17.50	ביז 47.50
על. סי. סמיטס	15.00	ביז 47.50
רוישלאָוו 5, עטלאַכע ווי נייַ		$45.00

REMINGTON TYPEWRITERS, LTD.

220 BANNATYNE AVE.

PHONE 24 391

אין שטאָט, אין די ביטשעס און אויף אַלע הייוועס

אויב איר דאַרפט איבערמופן, אָדער וועל־כע עס אין טראַנספּער אַרבעט, טעלעפאָנירט צו

סימקינס טראַנספּער, 52 540

איר וועט זיין זייער צופרידן אַרבעט ביי אונז אייערע

דאָלץ

די בעסטע האַלץ צו ביליקע פּרייזן

SIMKIN'S TRANSFER

456 STELLA AVE. PHONE 52 540

אַדווערטייזט אין "דאָס אידישע וואָרט" — עס וועט זיך אויך באַצאָלן

צו אונזערע אידישע פריינט אין ווייניפּעג און אין מערב קאַנאַדע באַטן מיר אַן אַ שנעלע און ריזאָנאַבעל געפּרייזטע באַדינונג אין

דעזיינינג ענגרייווינג

עלעקטראָטייפּינג

סטעראָטייפּינג און קאָמערציעלע פאָטאָגראַפיע

אַדרעסירט אייער נעקסטן אָרדער צו

Rapid Grip and Batten Limited

290 VAUGHAN STREET

23 859 WINNIPEG 28 951

כיכער !— כיכער !

צו שטוינענד ביליקע פּרייזן

פאַרשאַפט זיך אַ שיינע ביבליאָטעק

פאַר איינצעלהייטן ווענדעט זיך צו

"דאָס אידישע וואָרט"